

Priatelia Zeme – SPZ, 9/2009

ODPADY NA RÁZCESTÍ

Ako zlepšiť nakladanie s odpadmi na Slovensku

ODPADY NA RÁZCESTÍ

Ako zlepšit nakladanie s odpadmi na Slovensku

Priatelía Zeme - SPZ, 2009

**Priatelía
Zeme**
SPZ

ODPADY NA RÁZCESTÍ

Ako zlepšit nakladanie s odpadmi na Slovensku

Autori:

Branislav Moňok
Mgr. Lenka Beznáková
Ing. Monika Medovičová

Vydali:

Priatel'ia Zeme – SPZ
P.O.BOX H-39, 040 01 Košice
e-mail: spz@priateliazeme.sk
www.priateliazeme.sk

Dátum vydania: september 2009

Grafická úprava: René Říha

Foto: archív Priateľov Zeme - SPZ

Táto publikácia bola vydaná v rámci projektu „**Viac recyklácie, menej znečistenia**“, ktorý je spolufinancovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho spoločenstva, Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Vyjadrené názory sú názormi Priateľov Zeme – SPZ a preto ich v žiadnom prípade nemožno považovať za odraz oficiálneho názoru donorov.

Vytlačené na 100% recyklovanom papieri.

OBSAH

1. Úvod	6
2. Legislatíva v odpadovom hospodárstve	7
2.1 Smernice Európskej únie viažucej sa na odpadové hospodárstvo	7
2.2 Program odpadového hospodárstva na roky 2006 – 2010	7
2.3 Komunálny odpad v legislatíve SR vo vzťahu k odpadovému hospodárstvu	8
2.4 Návrhy na riešenia	13
3. Pohľad na odpadové hospodárstvo na Slovensku ako členského štátu EU	14
3.1 Primárne zdroje by nemali končiť ako odpad	14
3.2 Vznik odpadu a situácia v nakladaní s odpadom	15
3.3 Spôsoby evidencie vznikajúcich odpadov	18
3.4 Návrhy na riešenia	21
4. Skládkovanie odpadu	22
4.1 Návrhy na riešenia	24
5. Nelegálne spôsoby nakladania s odpadmi	25
5.1 Čierne skládky odpadov	26
5.2 Nelegálne spaľovanie odpadov	28
5.3 Prečo existujú nelegálne spôsoby nakladania s odpadmi	29
5.4 Návrhy na riešenia	31
6. Spaľovanie	32
6.1 Návrhy na riešenia	33
7. Recyklácia odpadu	34
7.1 Návrhy na riešenia	39
8. Biologicky rozložiteľný komunálny odpad	43
8.1 Legislatíva EU	44
8.2 Legislatíva SR	46
8.3 Čo vyplýva z legislatívy SR a EÚ a aký je súčasný stav v SR	47
8.4 Návrhy na riešenia	50
9. Zdroje	53
10. Priatel'ia Zeme – SPZ	54

1. ÚVOD

V súčasnosti sa odpadové hospodárstvo na Slovensku nachádza na akomsi rázcestí. Vidieť z neho rôzne možnosti kam ísť. Každá z možností je položená na rôznych základoch.

Smerovník jedným smerom ukazuje na možnosť ísť cestou osobného prospechu bez rešpektu k budúcim generáciám. Je to cesta, kde je najdôležitejšie momentálne pohodlie a bohatstvo jednotlivcov. Profitovať v rozpore so zákonmi štátnymi ale i ľudskými, podieľať sa na korupcii a nedovidiť si ďalej od špičiek svojich nových drahých topánok je v súčasnosti spoločnosťou tolerované. Myslieť na spoločenské záujmy, trvalú udržateľnosť a budúcnosť, cítiť empatiu a úctu k životu – to sa nenesie. Je to chápané ako prejav slaboštvá, hlúposti a prinajmenšom detinskosti.

Smerovník druhým smerom ukazuje na možnosť ísť cestou rešpektu k budúcnosti našich potomkov. Uvedomiť si skutočné postavenie človeka na Zemi ako tvora mysliaceho a cítiaceho, ktorý cíti pokoru ku všetkému okolo seba a úctu k životu. Je známe, že človek výrazne ovplyvňuje svojim samotným bytím nielen svoj život, ale i život ostatných živých tvorov a nakoniec i samotných prírodných živlov. Je potrebné, aby za ne i niesol zodpovednosť a hľadal cesty, čo najmenšieho negatívneho vplyvu na životné prostredie.

V našej spoločnosti sa odráža stav priorit vo vzťahu k životnému prostrediu veľmi jasne. Je na chvoste záujmu a často sa stáva, že pri rozvojových aktivitách dokonca ochrana životného prostredia, akoby obťažovala a bola len príťažou.

A to isté platí i pre odpadové hospodárstvo.

Podmienky k rozhodnutiu pre cestu rešpektu k budúcnosti našich potomkov na Slovensku máme relatívne dobré. Kapacitne postačujúci recyklačný priemysel, ktorý nám závidia i okolité štáty. Podľa expertov pre odpadové hospodárstvo pôsobiacich pri Európskej komisii v mnohých smeroch na výbornú ohodnotenú odpadovú legislatívu. Možnosti čerpať nemalé finančné prostriedky z fondov EÚ na rozvoj odpadového hospodárstva.

Výsledky miery recyklácie a množstva skládkovaného odpadu však hovoria o niečom celkom inom. Slovensko sa v týchto dvoch ukazovateľoch radí medzi posledných 8 štátov EÚ s najhoršími výsledkami.

Tak, kde je vlastne chyba? Nie je to len na vôli zmeniť smer?

Smerovník na rázcestí ďalšieho smerovania odpadového hospodárstva ukazujúci cestu k rešpektu k budúcnosti našich potomkov stále stojí. Stačí si uvedomiť skutočné potreby našej spoločnosti: zdravie ľudí a zdravé životné prostredie pre všetkých. To je na nezaplatenie.

2. LEGISLATÍVA V ODPADOVOM HOSPODÁRSTVE

2.1 Smernice Európskej únie viažuce sa na odpadové hospodárstvo

Základnými právnymi predpismi Európskej únie, ktoré sa viažu na odpadové hospodárstvo, sú 3 smernice:

- Smernica o odpadoch č. 2006/12/ES
- Smernica o obaloch a odpade z obalov č. 2004/12/EC
- Smernica o skládkovaní odpadov č. 1999/31/ES

Význam smernice o skládkovaní odpadov pre SR spočíva predovšetkým v tom, že nás smeruje k postupnému uzatváraniu skládok a vzostupu alternatívneho odpadového hospodárstva akým je recyklácia, kompostovanie, mechanicko-biologická úprava a spaľovanie za využitia energie.

Slovensko má za povinnosť dodržiavať smernice a nariadenia EÚ podobne ako iné členské krajiny EÚ a vytvárať legislatívne kroky na národnej úrovni k ich dodržiavaniu.

2.2 Program odpadového hospodárstva SR na roky 2006 - 2010

Základným koncepčným dokumentom, ktorý určuje ciele odpadového hospodárstva nielen SR, ale aj územného celku, jeho časti alebo pôvodcu odpadu (a taktiež obce) vrátane opatrení stanovených na ich plnenie v súlade so zákonom o odpadoch, je Program

odpadového hospodárstva SR, ktorý sa vypracúva pre odpady uvedené v Katalógu odpadov a pre polychlórované bifenyly (tzv. PCB) a takisto pre zariadenia kontaminované PCB (tzv. kontaminované zariadenia).

POH SR na roky 2006-2010 stanovil nasledovné ciele spolu s opatreniami pre nakladanie s komunálnymi odpadmi (ďalej len „KO“) a biologicky rozložiteľnými odpadmi (ďalej len „BRO“):

2.2.1 Cieľ do roku 2010 zabezpečiť nakladanie s KO v rozsahu materiálové zhodnocovanie 40%, energetické zhodnocovanie 20% a skládkovanie 40%.

Opatrenia:

- a) v oblasti materiálového zhodnocovania odpadov
  - v maximálnej miere materiálovo zhodnotiť separovane zbierané zložky KO,
  - zabrániť kontaminácii KO problémovými látkami, ktoré zabraňuje ich materiálovému zhodnocovaniu.
- b) v oblasti separovaného zberu odpadov
  - celoplošne rozšíriť separovaný zber odpadov s čo najväčším počtom separovaných zložiek,
  - separačné systémy technicko-organizačne optimalizovať na miestne podmienky určujúce zloženie KO,
  - zvýšiť účinnosť separovaného zberu papiera od občanov, najmä na miestach s vysokou koncentráciou obyvateľstva,
  - podstatne zvýšiť separovaný zber viacvrstvových kombinovaných materiálov a odpadov a iných odpadov z obalov,
  - zaviesť separovaný zber BRO v Bratislave a Košiciach a ďalších väčších mestách (so zameraním na odpady 20 01 08, 20 02 01 a 20 02 03).
- c) v oblasti energetického zhodnocovania odpadov
  - ukončiť rekonštrukciu spaľovne KO v Košiciach,
  - uprednostniť energetické zhodnocovanie spáliteľných – vysoko kalorických zložiek KO pred ich ukladaním na skládky.

2.2.2 Organizovať separovaný zber v komunálnej sfére tak, aby sa dosiahli pokroky v úrovni separácie odpadov do roku 2010 na úroveň 50 kg vyseparovaného odpadu na obyvateľa, čo predstavuje 80% zapojených obyvateľov do separovaného zberu odpadov.

Opatrenia:

- pokračujúca podpora separovaného zberu v mestách a obciach Recyklačným fondom,
- celoplošné zvyšovanie počtu separovaných zložiek KO,
- zlepšovanie logistiky systémov separovaného zberu podľa miestnych podmienok (komplexné systémy zberu),
- zvyšovanie zapojenia občanov do separovaného zberu zlepšovaním informovanosti a zvyšovaním ich environmentálneho povedomia.

2.2.3 Cieľom do roku 2010 je dosiahnuť 50%-tný podiel materiálového zhodnotenia komunálnych BRO.

Opatrenia:

- podporovať všetky formy materiálového zhodnocovania (domáce, komunitné, priemyselné),
- doriešiť technicko-organizačné zabezpečenie zberu BRO z domácností a siete hotelových reštauračných zariadení (20 01 08),
- vytvoriť podmienky zabráňujúce kontaminácii BRO škodlivinami a spracovať receptúry pre celoročné kompostovanie,
- postaviť priemyselné kompostárne pre Bratislavu, Košice a iné väčšie mestá s ohľadom na miestne podmienky (počet obyvateľov, prevaha výstavby...),
- komplexne riešiť uplatnenie kompostov na trhu a zvyšovať mieru ich zhodnotenia spracovaním na substráty,
- zvyšovať množstvo BRO (zo všetkých zdrojov) zhodnocovaného aerobným alebo anaeróbnym spôsobom (kompostovaním, resp. spracovaním na bioplyn).

2.2.4 Cieľom do roku 2010 znížiť množstvo biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov zneškodňovaných na skládkach o 20% oproti roku 2005.

Opatrenia:

- zaviesť systém evidencie a kontroly nakladania s BRO v KO mestách a obciach,
- vytvoriť podmienky na získavanie vstupnej suroviny pre celoročné kompostovanie,
- vytvoriť komplexnú infraštruktúru na materiálové zhodnocovanie BRO kompostovaním.

2.3 Komunálne odpady v legislatíve SR vo vzťahu k Hierarchii v odpadovom hospodárstve

Zoznam všeobecne záväzných právnych predpisov SR použitých v tejto kapitole:

- Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o odpadoch“)
- Zákon č. 17/2004 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o poplatkoch“)
- Zákon č. 529/2002 Z. z. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o obaloch“)
- Zákon č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády SR č. 220/2005 Z. z., ktorým sa ustanovujú záväzné limity pre rozsah zhodnocovania odpadov z obalov a pre rozsah ich recyklácie vo vzťahu k celkovej hmotnosti odpadov z obalov
- Nariadenie vlády SR č. 388/2005 Z. z., ktorým sa ustanovujú limity pre zhodnotenie elektroodpadu a pre opätovné použitie a recykláciu komponentov, materiálov a látok

- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov
- Vyhláška Ministerstva životného prostredia SR č. 284/2001 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov v znení neskorších predpisov
- Nariadenie vlády SR č. 220/2005 Z. z., ktorým sa ustanovujú záväzné limity pre rozsah zhodnocovania odpadov z obalov a pre rozsah ich recyklácie vo vzťahu k celkovej hmotnosti odpadov z obalov

Definícia komunálnych odpadov

Definícia KO (§ 2 ods.14 zákona o odpadoch) je obšírna z dôvodu jasného vymedzenia KO, ktorých pôvodcami sú občania, ale aj právnické osoby a podnikatelia:

„Komunálne odpady sú odpady z domácnosti vznikajúce na území obce pri činnosti fyzických osôb a odpady podobných vlastností a zloženia, ktorých pôvodcom je právnická osoba alebo fyzická osoba -podnikateľ, okrem odpadov vznikajúcich pri bezprostrednom výkone činností tvoriacich predmet podnikania alebo činnosti právnickej osoby alebo fyzickej osoby - podnikateľa; za odpady z domácnosti sa považujú aj odpady z nehnuteľností slúžiacich fyzickým osobám na ich individuálnu rekreáciu, napríklad zo záhrad, chát, chalúp, alebo na parkovanie alebo uskladnenie vozidla používaného pre potreby domácnosti, najmä z garáží, garážových stojísk a parkovacích stojísk. Komunálnymi odpadmi sú aj všetky odpady vznikajúce v obci pri čistení verejných komunikácií a priestranstiev, ktoré sú majetkom obce alebo v správe obce, a taktiež pri údržbe verejnej zelene vrátane parkov a cintorínov a ďalšej zelene na pozemkoch právnických osôb, fyzických osôb a občianskych združení.“

Zoznam komunálnych odpadov

Vo vyhláške č. 284/2001 Z. z., ktorá ustanovuje Katalóg odpadov sú KO zaradené do skupiny 20 (ide o 42 druhov odpadov), ktorá je rozdelená na 3 samostatné podskupiny a to nasledovne:

- 20 01 Separovane zbierané zložky komunálnych odpadov (okrem odpadov z obalov)
- 20 02 Odpady zo záhrad a z parkov (vrátane odpadu z cintorínov)
- 20 03 Iné komunálne odpady“

Medzi podskupinu 20 02 patria aj BRO, ktoré podľa § 23 ods. 5 vyhlášky č. 283/2001 Z. z.

„sú odpady, ktoré sú schopné rozložiť sa anaeróbnym alebo aeróbnym spôsobom, ako sú napríklad odpady z potravín, odpady z papiera a lepenky, odpady zo záhrad, parkov a pod.“

2.3.1 Hierarchia odpadového hospodárstva

Hierarchia je ustanovená v účele odpadového hospodárstva (§ 3 zákona o odpadoch). Predstavuje základný princíp, z ktorého by mali vychádzať orgány štátnej správy v odpadovom hospodárstve pri svojej rozhodovacej činnosti, ktorým by sa mali riadiť odvetvia národného hospodárstva, ale ktorý by si mal osvojiť aj každý občan.

Účelom odpadového hospodárstva je:

- a) predchádzať vzniku odpadov a obmedzovať ich tvorbu;
- b) zhodnocovať odpady recykláciou, opätovným použitím alebo inými procesmi umožňujúcimi získavanie druhotných surovín, ak nie je možný alebo účelný postup podľa písmena a);
- c) využívať odpady ako zdroj energie, ak nie je možný alebo účelný postup podľa písmena a) alebo b);
- d) zneškodňovať odpady spôsobom neohrožujúcim zdravie ľudí a nepoškodzujúcim životné prostredie nad mieru ustanovenú zákonom, ak nie je možný alebo účelný postup podľa písmena a), b) alebo c).

2.3.1.1 Predchádzať vzniku odpadov a obmedzovať ich tvorbu (§ 3 zákona písm. a) zákona o odpadoch)

K tomuto ustanoveniu sa v zákone o odpadoch viažu ďalšie ustanovenia určujúce spôsoby ako je možné predchádzať a obmedzovať tvorbu odpadov - od rozvoja technológií šetriacich prírodné zdroje, cez znížovanie množstva odpadov z výrobkov ako aj nebezpečných látok vo výrobkoch až po zákonné povinnosti obcí a občanov pri naplňaní tejto priority.

a) Občan

Pri KO by sa mal tento základný princíp premietnuť aj do **správania sa občanov** napr. cez uvedomelé nakupovanie alebo využitie vlastných biologických odpadov pri svojpomocnom – domácom kompostovaní.

b) Obec

V § 39 ods. 2 zákona o odpadoch je uvedený: *„Za nakladanie s komunálnymi odpadmi, ktoré vznikli na území obce, a s drobnými stavebnými odpadmi, ktoré vznikli na území obce, zodpovedá obec“*. V ďalších ustanoveniach uvedeného paragrafu sa uvádza, že obec je povinná zaviesť vhodný systém zberu odpadov, pričom podrobnosti upraví vo všeobecne záväznom nariadení (ďalej len „VZN“) (§ 39, ods. 4). VZN obec stanoví aj miestny poplatok za KO a drobné stavebné odpady (ďalej len „DSO“) (§ 39, ods. 6 s odkazom na zákon č.582/2004 Z. z.) a práve **systém zberu v nadväznosti na druh poplatku môže významne prispieť k predchádzaniu vzniku**

odpadov. Ak obec zavedie **množstvomý zber**, ktorý podľa § 39 ods. 10 je: „*zber komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov, pri ktorom pôvodca komunálnych odpadov platí poplatok vo výške, ktorá je priamo úmerná množstvu týchto odpadov vyprodukovaných pôvodcom za daný čas.*“, vytvára tým motiváciu pre občanov tvoriť menej odpadu, zapájať sa do separovaného zberu a v prípade individuálnej zástavby kompostovať odpady z kuchyne a zo záhrady vo vlastnom kompostovisku. Aby to takto skutočne fungovalo je potrebné zlepšiť mechanizmy kontroly (aby odpad z dôvodu úspor neskončil niekde vo voľnej krajine), vykonávať neustálu osvetu vo vzťahu k zavedenému systému separovaného zberu ako aj k zásadám správneho kompostovania. Keďže BRO tvorí značnú časť KO (od 30 – do 40 %), ich využitím u samotného pôvodcu sa obci môžu podstatne znížiť náklady na odstránenie odpadov a zabezpečenie ich ďalšieho nakladania s nimi. Od 1.1.2006 platí podľa §18 ods. 3 písm. m) zákaz: „*zneškodňovať biologicky rozložiteľný odpad zo záhrad a z parkov vrátane odpadu z cintorínov a z ďalšej zelene na pozemkoch právnických osôb, fyzických osôb a občianskych združení, ak sú súčasťou komunálneho odpadu*“, avšak v praxi nie je toto ustanovenie dôsledne dodržiavané. Dôvodom porušovania tohto ustanovenia zo strany občanov je vo všeobecnosti rozšírený paušálny poplatok za KO, nízke environmentálne vedomie občanov, ale v mnohých prípadoch aj predstaviteľov samospráv, ktorí nevykonávajú kontrolu dodržiavania tohto ustanovenia občanmi a teda aj málo osvetu poukazujúcej na význam tohto ustanovenia a dôležitosť predchádzania vzniku odpadov.

c) Program odpadového hospodárstva

Programy odpadového hospodárstva (ďalej len „POH“) (celoslovenský, krajský, programy pôvodcov odpadu a obcí) určujú ciele odpadového hospodárstva a opatrenia na ich plnenie v súlade so zákonom o odpadoch (§ 4 až § 6) ako aj s príslušnou vyhláškou č. 283/2001 Z. z. (§ 2 až § 7). Podľa § 6 ods.1 zákona o odpadoch: „*Povinnosť pôvodcu odpadu vypracovať program plní pre komunálne odpady, ako aj pre odpady z bežných udržiavacích prác zabezpečovaných fyzickou osobou v rozsahu do jedného m³ ročne od jednej fyzickej osoby¹⁴ (ďalej len „drobné stavebné odpady“), obec, na ktorej území tieto odpady vznikajú.*“ Z uvedeného vyplýva, že v prípade KO POH pre tieto odpady vypracovávajú len obce. Obce sú v nadväznosti na ciele celoslovenského programu a krajských programov povinné naplňovať ustanovenia § 5 ods. 1 písm. d) vyhlášky č. 283/2001 Z. z., ktoré sa týka percentuálneho znižovania množstva skládkovaných BRKO vo vzťahu k skládkovaniu v roku 1995. Okrem výstavby kompostární, bioplynových staníc na zhodnocovanie BRKO, je možné znižovať množstvo skládkovaných BRKO aj podporou domáceho kompostovania a tým predchádzania samotnému vzniku odpadu. Závazná časť celoslovenského a krajského programu odpa-

dového hospodárstva musí podľa § 5 ods. 1 písm. c) vyhlášky č. 283/2001 Z. z. obsahovať: „*organizačné, technologické a výrobné opatrenia na obmedzenie vzniku odpadov*“. To isté platí pri vypracovaní POH obce pri KO (podľa § 5 ods.2 písm. b) vyhlášky č. 283/2001 Z. z.).

d) Obaly

Predchádzať vzniku odpadov je **jedným z hlavných cieľov zákona o obaloch, ktorý požaduje zavádzanie preventívnych opatrení na predchádzanie vzniku odpadov z obalov** (§ 3 – povinné osoby vypracovávajú program prevencie...) a zabezpečenie vytvorenia systémov pre navracanie a zber použitých obalov. Opakovane použiteľné obaly na nápoje sa podľa tohto zákona musia zálohovať (§ 7 ods. 2 - u nás to sú len niektoré sklenené fľaše a nerezové sudy na pivo a na nealkoholické nápoje). Do dnešného dňa sa však nepodarilo presadiť zálohovanie obalov, ktoré nie sú opakovane použiteľné, čo by podstatne znížilo množstvo vyrábaných obalov, šetrilo prírodné suroviny, znížilo celkové množstvo odpadov z obalov a odstránilo problém znečisťovania prírody týmito obalmi.

e) Posudzovanie vplyvov na životné prostredie

Účelom zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie je zabezpečiť vysokú úroveň ochrany životného prostredia tým, že sa environmentálne aspekty preverujú už pri príprave projektov a činností (zámeroch) a pred schvaľovaním strategických dokumentov. Konkrétnejšie bude uplatňovanie tohto zákona vo vzťahu ku KO rozpísaný v bode 2.2.. V niektorých prípadoch však **výkon tohto zákona potiera najhlavnejšiu prioritu odpadového hospodárstva**. Limity pre povinné hodnotenie a zisťovacie konanie sú v zákone o posudzovaní vplyvov na životné prostredie postavené tak (viď. bod 2.2), že sa v mnohých prípadoch v rovnakom rozsahu posudzujú významné činnosti a projekty, ktoré skutočne môžu ovplyvniť životné prostredie s projektmi a činnosťami, ktoré by nemali byť podľa tohto zákona vôbec posudzované, pretože buď jednoznačne ovplyvnia životné prostredie v kladnom zmysle slova (malé kompostárne, stredne veľké čistiarne odpadových vôd) alebo ich vplyv na životné prostredie je zanedbateľný a na jeho posúdenie postačuje územné a stavebné konanie. Administratívny proces podľa zákona o posudzovaní vplyvov vyžaduje veľké množstvo úkonov (vypracovanie zámeru, oznámenia, informácia o hodnotení, stanoviská dotknutých subjektov, rozhodnutie, správa o hodnotení, pozvánky, zápisnice, záverečné stanovisko) a z toho vyplývajúcu časovú náročnosť, ale aj zbytočné plytvanie s materiálom (napr. veľké množstvo papiera) a energiou (napr. pohonné hmoty pre dopravné prostriedky, energie potrebné v administratíve...).

2.3.1.2 Zhodnocovať odpady recykláciou, opätovným použitím alebo inými procesmi umožňujúcimi získavanie druhotných surovín, ak nie je možný alebo účelný postup podľa písmena a) (§ 3 písm. b) zákona o odpadoch)

a) Občan

Od uvedomelosti občana, ktorý podľa § 39 ods. 5 zákona o odpadoch ako: „*pôvodca komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov je povinný nakladať alebo inak s nimi zaobchádzať v súlade so všeobecne záväzným nariadením obce*“, závisí v mnohom ako bude úspešné zhodnocovanie vyseparovaných zložiek z KO. Čím viac občanov je zapojených do separovaného zberu v obci, tým menej zmesového odpadu bude určeného na zneškodnenie. Občan je podľa uvedeného ustanovenia tiež povinný: „*a) zapojiť sa do systému zberu komunálnych odpadov v obci, b) užívať zberné nádoby zodpovedajúce systému zberu komunálnych odpadov v obci, c) ukladať komunálne odpady alebo ich oddelené zložky a drobné stavebné odpady na účely ich zberu na miesta určené obcou a do zberných nádob zodpovedajúcich systému zberu komunálnych odpadov v obci*“.

Ako už bolo uvedené, celý systém zberu a prepravy KO a nakladania s DSO v obci je stanovený vo VZN obce. V prípade množstvého zberu je občan motivovaný separovať odpady a tým tvoriť čo najmenej zmesového komunálneho odpadu, pretože len za jeho vyprodukované množstvo musí zaplatiť.

b) Obec

Obec je podľa § 39 ods. 3 zákona o odpadoch povinná zavedením vhodného systému zberu odpadov:

- „*zabezpečiť alebo umožniť zber a prepravu komunálnych odpadov vznikajúcich na jej území na účely ich zhodnotenia alebo zneškodnenia v súlade s týmto zákonom vrátane zabezpečenia zberných nádob zodpovedajúcich systému zberu komunálnych odpadov v obci a zabezpečenia priestoru, kde môžu občania odovzdávať oddelené zložky komunálnych odpadov v rámci separovaného zberu,*
- *zabezpečiť podľa potreby, najmenej dvakrát do roka, zber a prepravu objemných odpadov na účely ich zhodnotenia alebo zneškodnenia, oddelene vytriedených odpadov z domácností s obsahom škodlivín a drobných stavebných odpadov*“.

Podľa § 39 ods. 14 zákona o odpadoch: „*Obce sú povinné zaviesť separovaný zber papiera, plastov, kovov a skla do 1. januára 2010*“. Novelizáciou č. 386/2009 zákona o odpadoch bolo v septembri 2009 z tohto odseku vypustené „*a biologicky rozložiteľných odpadov*“. Za odsek 14 bol doplnený odsek 15 zákona o odpadoch: „*Obec je povinná separovať biologicky rozložiteľný odpad podľa*

stratégie nakladania s biologicky rozložiteľným odpadom schválenej vládou Slovenskej republiky“. Z uvedeného vyplýva povinnosť obce zabezpečiť separovaný zber v prípade BRO nielen pre tzv. „zelený odpad“ (§ 18 ods. 3 písm. m) zákona o odpadoch), ale aj pre ostatné druhy BRO (napr. kuchynský odpad) podľa pokynov stratégie nakladania s BRO, ktorý sa v súčasnosti spracováva.

Možnosti obce podporiť zhodnocovanie, recykláciu prípadne opätovné využitie odpadov sú rôzne:

- **Zberový dvor** – ten môže byť určený na zber vyseparovaných zložiek KO vrátane odpadov s obsahom škodlivín. Obec môže mať viacero zberových dvorov a občan môže počas prevádzkovej doby zberového dvora obcou určené vyseparované zložky KO odovzdať. Zberový dvor nie je v zmysle zákona o odpadoch zariadením na zber (§ 2 ods. 15), takže nepotrebuje k svojmu zriadeniu podľa tohto zákona súhlas na prevádzkovanie zariadenia na zber (§ 7 ods. 1 písm. d)). V prípade zberu odpadov s obsahom škodlivín, ako sú napríklad žiarivky, batérie, farby atď. (tzv. nebezpečných odpadov), v množstve väčšom ako 100 kg za rok, je potrebný súhlas na nakladanie s nebezpečným odpadom podľa § 7 ods. 1 písm. g) zákona o odpadoch a dôležité je aj dodržiavanie jeho podmienok (opatrenia na zamedzenie úniku nebezpečných látok do okolitého prostredia).
- **Miesto spätného odberu elektroodpadu** – tie sú síce zložkou KO, majú však špeciálny režim nakladania, ktorý zabezpečujú výrobcovia elektrozariadení. Obec je podľa § 39 ods. 16 zákona o odpadoch „*povinná umožniť výrobcovi elektrozariadení alebo kolektívnej organizácii na ich náklady a) zaviesť a prevádzkovať na jej území systém oddeleného zberu elektroodpadu z domácností a b) užívať v rozsahu potrebnom na tento účel existujúce zariadenia na zber komunálnych odpadov*“. Výrobcovia elektrozariadení majú podľa § 54b ods. 1 písm. i): „*povinnosť zabezpečiť dodržanie ustanovených limitov pre zhodnotenie elektroodpadu a opätovné použitie a recykláciu komponentov, materiálov a látok, ktoré ustanoví vláda Slovenskej republiky nariadením a podľa podielu na trhu výrobcov elektrozariadení [§ 54e ods.2] zabezpečiť plnenie cieľa odpadového hospodárstva uvedeného v § 3 ods. 2*“ (zákon č. 338/2005 Z. z.).
- **Obecné kompostovisko**. Vzhľadom k tomu, že obec je povinná zabezpečiť zhodnocovanie BRO zo záhrad, z parkov, cintorínov a z ďalšej zelene od 1.1.2006, má možnosť riešiť túto problematiku okrem podpory domáceho kompostovania aj zriadením obecného kompostoviska, ktoré sa podľa § 2 ods. 6 zákona o odpadoch v prípade, že ročná produkcia kompostu neprevyšuje 10 t nepovažuje za zariadenie na zhodnocovanie odpadov a nie je potrebný súhlas k jeho prevádzkovaniu (§ 7 ods. 1 písm. c) zákona o odpadoch) ani žiadne iné povolenie orgánu štátnej správy.

- **Kompostáreň** (poprípade iné zariadenie na materiálové zhodnocovanie BRKO). V prípade, že ročná produkcia kompostu prevyšuje 10 t, ide už o zariadenie na zhodnocovanie odpadov, k prevádzke ktorého je už potrebný súhlas podľa § 7 ods. 1 písm. c) zákona o odpadoch. Výstavba aj prevádzka kompostárne, ktorá už je stavbou, musí byť ďalej povolená podľa stavebného zákona. Kompostovanie je biologickým transformačným procesom podľa Prílohy č. 2 k zákonu o odpadoch s označením R 3, ktorého výsledkom je kompost použiteľný ako organické hnojivo.

c) Program odpadového hospodárstva

Záväzná časť programu kraja obsahuje údaje o prúdovoch odpadov, ktoré predstavujú percentuálne rozdelenie spôsobov nakladania s týmito odpadmi (zhodnocovanie, recyklácia, zneškodňovanie) vo východiskovom roku a určujú ich nakladanie v cieľovom roku **v prospech zhodnocovania a recyklácie**. Programy obcí a pôvodcov musia mať záväzné časti v súlade so záväznou časťou programu kraja, ináč orgán štátnej správy tento program neschválí (§ 6 ods. 6 zákona o odpadoch).

d) Obaly

Povinnou osobou, ktorou podľa § 2 ods. 3 písm. b) zákona o obaloch je „balič, plnič a podnikateľ, ktorý uvádza na trh obaly alebo výrobky v obaloch okrem výrobcov obalov“ je povinná podľa § 8 ods. 2 zákona o obaloch „zabezpečiť zber odpadov z obalov a ich **zhodnocovanie alebo recykláciu minimálne v rozsahu záväzných limitov ustanovených v nariadení vlády Slovenskej republiky (č. 220/2005 Z. z.); túto povinnosť môže zabezpečiť aj s pomocou oprávnenej organizácie založenej povinnými osobami**“.

e) Posudzovanie vplyvov na životné prostredie

Podľa zákon o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (Príloha č. 8 bod 9) podlieha „*povinnému hodnoteniu zariadenie na úpravu, spracovanie a zhodnocovanie ostatných odpadov*“. Z uvedeného vyplýva, že každá kompostáreň, v ktorej sa vyprodukuje viac ako 10t kompostu za rok alebo triediaca linka na papier, lisovacie zariadenie papiera musia prejsť náročným postupom podľa uvedeného zákona, čo v týchto prípadoch predstavuje brzdu v ich rozšírení v obciach Slovenska a tým aj brzdu zhodnocovania a recyklácie. Okrem časového zbrzdzenia realizácie takýchto zariadení, spôsobuje takáto úprava zákona aj predraženie týchto investícií a neefektívnu činnosť štátnej správy.

2.3.1.3 Využívať odpady ako zdroj energie, ak nie je možný alebo účelný postup podľa písmena a) alebo b). (§ 3 zákona písm. c) zákona o odpadoch)

a) Občan a obec

Občan môže využívať ako zdroj energie chemicky neošetrené a suché drevo (napr. zo svojej záhrady), prípadne piliny hobliny, štiepky, ktoré sú výrobcom určené ako palivo pre určitý druh pece alebo kotla. Dôležité je upozorniť, **že nie je dovolené zneškodňovať odpady (vrátane KO) v zariadeniach nie na to určených**. Pri KO môžu byť odpady zneškodňované a zároveň použité ako zdroj energie jedine v spaľovniach na KO. V súčasnosti vzrastá využívanie alternatívnych zdrojov energie a takým je aj biomasa. V podstate to čo v minulosti (piliny, hobliny, štiepky, slama...) bolo považované za odpad, už v súčasnosti ním nemusí byť a stáva sa alternatívou k neobnoviteľným zdrojom energie.

2.3.1.4 Zneškodňovať odpady spôsobom neohrozujúcim zdravie ľudí a nepoškodzujúcim životné prostredie nad mieru ustanovenú zákonom, ak nie je možný alebo účelný postup podľa písmena a), b) alebo c). (§ 3 zákona písm. d) zákona o odpadoch)

Najrozšírenejším spôsobom nakladania s KO na Slovensku je stále ešte skládkovanie napriek tomu, že v hierarchii je tento spôsob na poslednom mieste. V celoslovenskom meradle sa nepodarilo podstatne znížiť zneškodňovanie odpadov v prospech ich zhodnotenia. **Jednou z príčin je aj nízky poplatok za uloženie odpadu na skládku**, ktorý v zmysle zákona o poplatkoch platí v prípade KO obec (§ 2 ods. 1). Podľa § 4 ods. 3 „*Prijmy z poplatkov za uloženie odpadov na skládku v členení podľa prílohy č. 1 sú príjmom rozpočtu obce, resp. obcí, v ktorých katastrálnom území sa skládka nachádza*“. V prílohe č. 1 zákona o poplatkoch je výška poplatku členená podľa počtu vyseparovaných zložiek z KO, čo však z dôvodu nepresnej interpretácie, malého rozdielu vo výške poplatkov podľa počtu vyseparovaných zložiek, ale aj absencie kontroly, nie je dostatočným motivujúcim prvkom pre separáciu KO v obciach a tým dostatočne nenaplnia poslanie tohto zákona.

Výstavba a prevádzka skládky ako aj spaľovne na odpady podlieha dodržiavaniu prísnych požiadaviek (vyhláška č.283/2001 Z. z.) z dôvodu minimalizácie negatívneho vplyvu týchto zariadení na životné prostredie. Zámer takýchto zariadení je posudzovaný podľa zákona o posudzovaní vplyvov na životné

prostredie, v ďalšej etape realizácie projektu sa postupuje podľa stavebného zákona a k samotnej prevádzke takýchto zariadení musia byť príslušným orgánom štátnej správy vydané: súhlas na prevádzkovanie zariadenia na zneškodňovanie odpadov (§ 7 ods.1 písm. a) zákona o odpadoch), súhlas na vydanie prevádzkového poriadku (7 ods.1 písm. f) zákona o odpadoch), ale aj ďalšie súhlasy a povolenia dotknutých orgánov štátnej správy (napr. súhlas orgánu ochrany ovzdušia k užívaniu zariadenia, súhlasné záväzné stanovisko úradu verejného zdravotníctva...).

2.4 Návrhy na riešenia

Všetky tri spomenuté zákony (zákon o odpadoch, zákon o obaloch, zákon o poplatkoch) ustanovujú nielen práva a povinnosti fyzických osôb, právnických osôb,

podnikateľov vo vzťahu k predmetu toho ktorého zákona, ale zároveň určujú aj zodpovednosť za porušenie povinností vyplývajúcich z týchto zákonov. Zákon o odpadoch rieši okrem širokej škály správnych deliktov aj priestupky fyzických osôb (celkovo 18 druhov priestupkov). Podľa § 80 ods. 1 písm. a) zákona o odpadoch sa priestupku dopustí napr. ten, kto „zneškodní odpad alebo zhodnotí odpad v rozpore s týmto zákonom“ alebo podľa písm. b) sa priestupku dopustí napr. ten, kto „uloží odpad na iné miesto než na miesto určené obcou“. Zákon o obaloch ustanovuje pokuty za nedodržanie povinností osobám, ktoré napr. uvádzajú na trh výrobky v obaloch, predajcom nápojov, prevádzkovateľom reštauračných zariadení atď. Zákon o poplatkoch ustanovuje pokuty za nedodržanie povinností napr. poplatníkov, ktorým v prípade komunálnych odpadov je obec, ale aj prevádzkovateľovi skládky alebo odkaliska.

Navrhujeme nasledovné:

- **Zabezpečiť dôslednú, systematickú a korektnú kontrolu dodržiavania legislatívy v odpadovom hospodárstve SR a POH SR zo strany orgánov štátnej správy, ktorá bude spojená s odôvodnenými sankciami.**

Ďalšie návrhy sú zapracované priamo v nasledujúcich kapitolách tejto štúdie.

3. POHĽAD NA ODPADOVÉ HOSPODÁRSTVO NA SLOVENSKU AKO ČLENSKÉHO ŠTÁTU EÚ

Odpady sú všade okolo nás a neustále pribúdajú. V súčasnosti sa odpady zhodnocujú alebo zneškodňujú spôsobmi, ktoré majú nevyhnutný vplyv na kvalitu životného prostredia a predstavujú hospodárske a ekonomické náklady. Odpady môžu byť aj príznakom neúčinných spotrebných a výrobných modelov v tom zmysle, že sa používajú nepotrebné materiály. Tieto materiály nielenže vytvárajú odpady, ale pri ich získavaní sa často využívajú primárne zdroje surovín, ktoré miznú nenávratne preč.

Dobrymi krokmi k predchádzaniu vzniku odpadov je zníženie ťažby primárnych surovín a transformácia primárnych surovín vo výrobných procesoch, teda recyklácia. Týmto sa nezanedbateľne znižujú negatívne vplyvy na životné prostredie.

Odpady predstavujú veľkú výzvu pre našu spoločnosť a v konečnom dôsledku i pre samotné životné prostredie. Pri riešení otázky odpadov sa skutočne ukáže naša vyspelosť. Či si dokážeme uvedomiť ich výrazný vplyv na kvalitu nášho života ale i celkovo životného prostredia natoľko, že sa stane pre nás prioritou číslo 1. na riešenie.

3.1 Primárne zdroje by nemali končiť ako odpad

Hlavnou hnacou silou spotreby primárnych zdrojov je honba za zvyšovaním životnej úrovne a blahobytu a s tým súvisiaci rast spotreby výrobkov, produktov, materiálov a energií. Napriek technologickému pokroku, ktorý v rôznych oblastiach priemyslu smeruje aj k nízko-odpadovým technológiám, množstvo odpadu neustále narastá.

Približne jedna tretina využívaných zdrojov sa mení na odpad a emisie. Je to obrovské množstvo.

Európske hospodárstvo je založené na vysokej úrovni spotreby primárnych zdrojov: nerastných surovín, energií a pôdy. O tom svedčí i množstvo surovín z primárnych zdrojov, ktoré predstavuje na obyvateľa EÚ 15 (starších členských štátov) až priemerne cca 17 ton. Tento údaj sa však v jednotlivých krajinách výrazne líši, a to od 12 ton na obyvateľa v Taliansku do 38 ton na obyvateľa vo Fínsku. Najväčší podiel majú stavebné materiály, za nimi nasledujú fosilné palivá a biomasa. Predpovede na rok 2020 uvádzajú, že toto množstvo bude naďalej stúpať.

Nie je tomu inak ani v štátoch EÚ 10 (novších členských štátoch), kde spotreba primárnych zdrojov surovín predstavuje 13 až 14 ton na obyvateľa. Prevažujú tu stavebné materiály a fosilné palivá. (2)

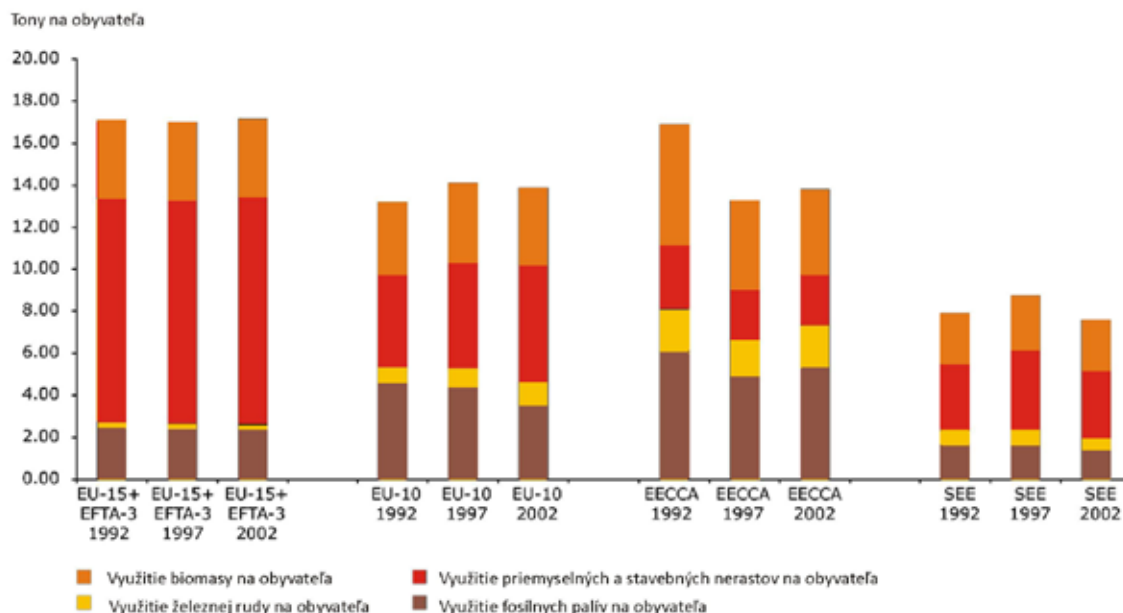
Rozdiel medzi krajinami EÚ 15 a EÚ 10 je však v účinnosti využívania zdrojov. V starších krajinách EÚ je niekoľkokrát vyššia než v novších krajinách EÚ alebo v krajinách juhovýchodnej Európy. Čo má väčší vplyv na životné prostredie. Od tohto sa vyvíja i predpoveď ako sa bude vyvíjať využívanie primárnych zdrojov v roku 2020. Vo všetkých krajinách EÚ bude naďalej stúpať. Avšak väčší vzostup sa predpokladá práve v novších krajinách EÚ. (2)

Podobne i na Slovensku je pomerne vysoká úroveň spotreby primárnych zdrojov a k tomu sa pripája nízka účinnosť využívania. Dôvodom je predovšetkým pomalá reštrukturalizácia priemyslu, nedostatočné zavádzanie nových progresívnych technológií a surovinová a energetická náročnosť. Preferovanie environmentálnych aspektov v priemysle ide na Slovensku len veľmi pomaly a je to náročné. (3)

Na skládkach či v spaľovniach odpadov na Slovensku nenávratne mizne až 45% primárnych zdrojov surovín ako odpad. (3) To je štatistika z pohľadu tvorby celkového množstva odpadov. Keď sa pozrieme konkrétne na produkciu KO je tento stav ešte horší. Až 80% KO nie je recyklovaných alebo skompostovaných. Za každý kilogram odpadu musel byť vyťažený nie kilogram z primárnych zdrojov ale ďaleko viac. Následne musel byť tento surový materiál spracovaný za prístupu energie a vzniku odpadov a potom z neho vzniká výrobok. Dobrým príkladom je hliník. Na každý kilogram vyrobeného hliníka pripadajú až 4 kilogramy odpadov z ťažby. (4)

GRAF Č. 1.: ŠPECIFIKÁCIA VYUŽÍVANIA PRIMÁRNYCH ZDROJOV V TONÁCH NA OBYVATEĽA

LEGENDA:

EU-15: RAKÚSKO, BELGICKO, DÁNSKO, FINSKO, FRANCÚZSKO, NEMECKO, GRÉCKO, ÍRSKO, TALIANSKO, LUXEMBURSKO, HOLANDSKO, PORTUGALSKO, ŠPANIELSKO, ŠVÉDSKO, VEĽKÁ BRITÁNIA

EU-10: CYPRUS, ČESKÁ REPUBLIKA, ESTÓNSKO, MAĎARSKO, LOTYŠSKO, LITVA, MALTA, POĽSKO, SLOVENSKO, SLOVINSKO. STALI SA ČLENNI EURÓPSKEJ ÚNIE OD 1. MÁJA 2004.

EFTA EUROPEAN FREE TRADE ASSOCIATION – EURÓPSKE ZDRUŽENIE VOLNÉHO OBCHODU

EECCA EASTERN EUROPE, CAUCASUS AND CENTRAL ASIA – VÝCHODNÁ EURÓPA, KAUKAZ A STREDNÁ ÁZIA

SEE SOUTH-EASTERN EUROPE – JUHOVÝCHODNÁ EURÓPA

ZDROJ: EEA (30)

Vysoká spotreba primárnych zdrojov spôsobuje vysoký tlak na životné prostredie. Ubúdajú neobnoviteľné zdroje, ktoré sa intenzívne využívajú, zvyšuje sa doprava a zväčšuje výroba, ktoré sú zdrojom emisií a imisií a toto všetko spôsobuje zvyšujúci sa podiel vznikajúceho odpadu. Je veľmi ťažké presne vyjadriť, o koľko je potrebné znížiť spotrebu prírodných zdrojov z hľadiska trvalo udržateľného stavu. Pri väčšine surovín sa ukázala nutnosť znížiť spotrebu až o 80 - 90 %. Európska Únia má dlhodobý cieľ znížiť spotrebu zdrojov desaťnásobne. Medzi hlavnými stratégiami pre zníženie spotreby primárnych zdrojov uvádzajú štúdie týkajúce sa opatrení na opätovné používanie, predĺženie životnosti výrobkov a hlavne zvýšenie recyklácie. EÚ má snahu stať sa „recyklačnou“ spoločnosťou.

Žijeme v dobe rozmachu technológií všetkého druhu, čo svedčí o našej inteligencii. No prečo si neuvedomujeme, že by sme tieto naše vedomosti mohli upriamiť do kvality nášho životného prostredia a teda nakoniec i do samotnej kvality nášho života. V dnešnej dobe sa už začali prejavovať negatívne dopady takéhoto prístupu k životnému prostrediu

v podobe častejších ničivých prírodných katastrof. Predpovede hovoria, že to bude stále horšie. Preto je najvyšší čas hľadiť ďalej do budúcnosti a nielen krátkodobo na bohatstvo a naše pohodlie!

3.2 Vznik odpadov a situácia v nakladaní s odpadmi

Ako narastá v európskej spoločnosti bohatstvo, tak narastá i množstvo vznikajúceho odpadu. Každoročne v krajinách EÚ vzniká okolo 1,3 miliardy ton odpadov, z toho najväčší podiel tvoria odpady z priemyslu. V prepočte na obyvateľa EÚ je to až 3,5 tony odpadu za rok. Priemerne až 67% z týchto odpadov sú spaľované alebo skládkované. (6)

Ak sa bližšie pozrieme na Slovensko, čísla taktiež nie sú lichotivé. Celkovo sa u nás produkuje okolo 12,7 miliónov ton odpadov. Z toho 55% odpadu tvorí priemysel a za ním nasleduje stavebníctvo s 22%-tným podielom. V prepočte na obyvateľa je to až 2,4 ton odpadu za rok. Z celkového množstva

vzniknutých odpadov bolo 32% odpadov zhodnotených a 49% odpadov zneškodnených. Z rôznych spôsobov zneškodňovania tvorí najväčší podiel až 86% - skládkovanie.(1)

V porovnaní s európskym priemerom Slovensko obišlo ako „lepší“ priemer. Ale to je len štatistika. Faktom zostáva, že polovica z celkovej produkcie odpadov sa ďalej nevyužíva na získanie materiálu recykláciou alebo na získanie energie. Miesto toho nenávratne mizne spaľovaním alebo skládkovaním. A je potrebné naďalej získavať suroviny a energiu z primárnych zdrojov, v prípade Slovenska hlavne neobnoviteľných. Súčasná situácia je z pohľadu trvalo udržateľného rozvoja neúnosná.

Stav produkcie a nakladania s KO ukazuje, že sa cestou trvalo udržateľného rozvoja ísť dá. Ale stále sme len na začiatku.

V roku 2007 každý Európan vyprodukoval v priemere 520kg KO ročne. Produkcia v jednotlivých štátoch Európy je veľmi odlišná. Najnižšiu produkciu udáva ČR s množstvom 294 kg na obyvateľa a najvyššiu produkciu má naopak Dánsko s množstvom 801 kg na obyvateľa. Pod 400 kg na obyvateľa majú len Rumunsko, Lotyšsko, Poľsko, ČR a Slovensko.

Väčšina KO v EÚ stále končí na skládkach – až 42 %. Stále viac KO sa však recykluje alebo kompostuje - spolu až 39%. Spaľovanie odpadu tvorí až 20 % - trný podiel.

Spôsoby nakladania s KO sa však v štátoch EÚ výrazne líšia.

Najviac až celých 100 % odpadu skládkuje Bulharsko, hneď za ním nasleduje Rumunsko s 99 % a Litva s 96 %. Slovensko nie je tak ďaleko od tejto „špičky“. Skládkuje až 82 % KO a je v poradí 10 – tou krajinou EÚ, ktorá najviac svojho odpadu skládkuje.

Z členských štátov EÚ si svoje prvenstvo v recyklácii KO drží Nemecko so 46 %. Za ním nasleduje Belgicko s 39 % a Švédsko s 37 %. Slovensko recykluje 2 % KO. Rovnako alebo menej už recykluje len Česká republika, Rumunsko, Malta, Litva a Bulharsko. Za uváženia, že Slovensko má dostatočné recyklačné kapacity na svojom území, je to až zarážajúco málo.

TABUĽKA Č. 1: MNOŽSTVO KO VYPRODUKOVANÉHO NA 1 OBYVATEĽA V ROKU 2007 V ŠTÁTOCH EÚ A ĎALŠIE NAKLADANIE S NÍM.

	Komunál. odpad kg/obyvateľa	Nakladanie s komunálnym odpadom v %			
		Skládkovanie	Spaľovanie	Recyklácia	Kompostovanie
EU 27	522	42	20	22	17
Belgicko	492	4	34	39	23
Bulharsko	468	100	0	0	0
Česka republika	294	84	13	2	1
Dánsko	801	5	53	24	17
Nemecko	564	1	35	46	18
Estónsko	536	64	0	34	2
Írsko	786	64	0	34	2
Grécko	448	84	0	14	2
Španielsko	588	60	10	13	17
Francúzsko	541	34	36	16	14
Taliansko	550	46	11	11	33
Cyprus	754	87	0	13	0
Lotyšsko	377	86	0	13	1
Litva	400	96	0	2	2
Luxembursko	694	25	47	0	28
Maďarsko	456	77	9	13	1
Malta	652	93	0	2	5
Holandsko	630	3	38	32	28
Rakúsko	597	13	28	21	38
Poľsko	322	90	0	6	4
Portugálsko	472	63	19	8	10
Rumunsko	379	99	0	1	0
Slovinsko	441	66	0	34*	X
Slovensko	309	82	11	2	5
Fínsko	507	53	12	26	10
Švédsko	518	4	47	37	12
Veľká Británia	572	57	9	22	12

* ÚDAJE O RECYKLÁCIÍ V SLOVINSKU SÚ UVEDENÉ VRÁTANE KOMPOSTOVANIA

ZDROJ: EUROSTAT (5)

Kompostovacími „veľmocami“ sú Rakúsko s 38 % a Taliansko s 33%. Vôbec sa nekompostuje v Bulharsku, na Cypre a v Rumunsku. Slovensko deklaruje 5 % KO, ktorý bol skompostovaný. (5)

Ako vidíme v porovnaní s krajinami EÚ Slovensko s 309tími kg KO na obyvateľa, patrí do päťice krajín s najmenšou produkciou KO na obyvateľa. Medziročný nárast KO je cca 8 kg na obyvateľa.

Z tohto množstva skončilo na skládkach až 76%, spaľovalo sa 4%, energeticky sa zhodnotilo 7%, 5% sa vyseparovalo a zrecyklovalo a 5% sa skompostovalo. Čísla sú neuspokojivé, nakoľko viac ako 80% z celkového množstva odpadov by sme vedeli ešte využiť - opätovne využívať alebo recyklovať, či už materiálovo alebo energeticky. (1) Teoreticky by každý obyvateľ mohol v priemere vyseparovať okolo 250 kg KO. V skutočnosti to však v roku 2007 bolo 16 kg.

Rast objemu odpadu sa nezastavuje.

Predpokladá sa, že v roku 2020 to bude v krajinách EÚ až 680kg na obyvateľa. V krajinách EÚ 15 to bude zvýšenie o 22% a v krajinách EÚ 12 to bude až o 50%. Je to spôsobené predovšetkým trvalým rastom súkromnej konečnej spotreby o cca 2% ročne.

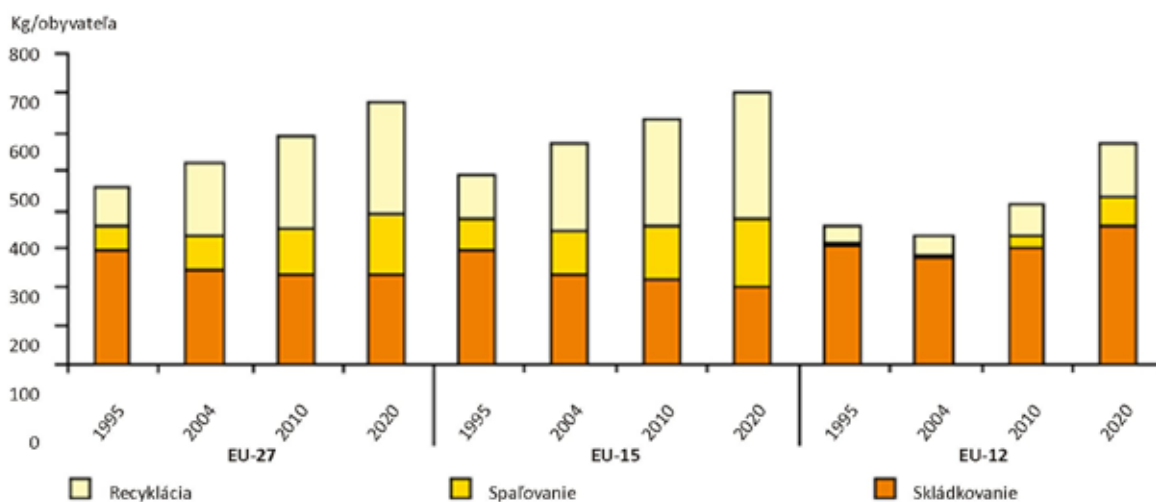
Čo sa týka nakladania s odpadom, predpokladá sa, že sa zneškodňovanie odpadu skládkovaním bude naďalej znižovať, v roku 2020 až o 35 %. Očakáva sa, že do roku 2020 sa recyklácia a ďalšie postupy materiálového zhodnotenia odpadov zvýšia o približne 6 %, energetické zhodnotenie sa zvýši až o 25 %.

Tieto predpoklady do istej miery vyplývajú z environmentálnej politiky EÚ, ktorá je zameraná na zvýšenie recyklácie a zhodnotenia odpadu z obalov (v Smernici o obaloch a odpade z obalov č. 2004/12/EC) a na odklon od skládkovania BRKO (v Smernici o skládkovaní odpadov č.1999/31/ES). Svedčí o tom i 6. environmentálny akčný program EÚ. (7)

Pre zorientovanie sa v otázke, aký bude predpokladaný vývoj nakladania s KO v SR, nám v našom prípade poslúžia hlavne limity dané Smernicou o skládkovaní odpadov č. 1999/31/ES pre Slovensko. Pre Slovensko vyplýva ten, že v roku 2020 musí byť zabezpečený odklon BRO od skládkovania až o 65 % množstva tohto odpadu oproti roku 1995.

Tento údaj teda dáva vysoký predpoklad, že sa podarí znížiť skládkovanie komunálnych odpadov v SR minimálne o 30 %. Pri recyklácii a ďalších postupoch materiálového zhodnotenia odpadov môžeme uvažovať s priemerom, ktorý uvádza EÚ pre krajiny EÚ 15 a to konkrétne zvýšenie o približne 6 % a podobne pri energetickom zhodnotení zvýšenie minimálne o 25 %.

GRAF Č. 2: TVORBA A HOSPODÁRENIE S KOMUNÁLNYM ODPADOM V EÚ NA OBYVATEĽA

ZDROJ: EEA (7)

3.3 Spôsob evidencie vznikajúcich odpadov

Evidencia vznikajúcich odpadov je základným zdrojom informácií o množstvách a spôsoboch nakladania s odpadmi. Neustále sa vedú polemiky o tom, či je táto evidencia dostatočne presná a ponúka relevantné údaje o skutočnom stave vznikajúcich odpadov.

Na Slovensku prebieha evidencia vznikajúcich odpadov v zmysle §19 Povinnosti držiteľa odpadu zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov. Podľa uvedeného sa je potrebné ohlasovať ustanovené údaje z evidencie príslušnému orgánu štátnej správy odpadového hospodárstva, v prípade KO len vtedy, ak nebolo súčasťou štatistického hlásenia povolenie na jeho sprístupnenie. Podrobnosti ohlasovania sú uvedené v Hlásení o vzniku odpadu a nakladaní s ním, ktoré je zverejnené v Prílohe č. 4 Vyhlášky Ministerstva životného prostredia SR č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov.

Aby sme ponúkli obraz o možných spôsoboch evidencie vznikajúcich odpadov, uvádzame porovnania nášho spôsobu evidencie odpadov v SR s Českou republikou a Nemeckom.

3.3.1 Porovnanie spôsobu evidencie vznikajúcich odpadov na Slovensku a v Českej republike

Na Slovensku a v ČR je upravená evidencia vznikajúcich odpadov nasledovnými ustanoveniami:

Slovenská republika - vyhláška MŽP SR č.283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov.

Česká republika - vyhláška č.381/2001 Sb. o podrobnostiach nakladania s odpadmi v znení neskorších predpisov.

Okrem spôsobov nakladania s odpadmi R1-R13 a D1-D15 sú v českej evidencii práve zahrnuté aj iné špecifické spôsoby nakladania - N1-N18, N30, N40, N50, N53, N60, N63 (napr. N3 – odovzdanie inej oprávnenej osobe alebo inej prevádzke, N13 – kompostovanie, N15- protektorovanie pneumatík)

TABUĽKA Č. 2: POROVNANIE SPÔSOBU EVIDENCIE VZNIKAJÚCICH ODPADOV V SR A ČR

Slovenská republika	Česká republika
§ 10 ods. 1 vyhlášky č. 283/2001 Z. z.	§ 39 ods. 2 zákona č. 185/2001 Sb.
Hlásenie o vzniku odpadu a nakladaní s ním 4) podáva držiteľ odpadu na tlačive, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 4, ak nakladá ročne v súhrne s viac ako 50 kg nebezpečných odpadov alebo s viac ako jednou tonou ostatných odpadov	(2) Původci a oprávněné osoby v případě, že produkují nebo nakládají s více než 50 kg nebezpečných odpadů za kalendářní rok nebo s více než 50 tunami ostatních odpadů za kalendářní rok, jsou povinni zasílat každoročně do 15. února následujícího roku pravdivé a úplné hlášení o druzích, množství odpadů a způsobech nakládání s nimi ...
ods. 2: ... zasiela sa príslušnému úradu...	
Príloha č. 4 k vyhlášky č. 283/2001 Z. z.	§ 22 ods. 5 vyhlášky č. 383/2001
	Hlášení podle odstavců 1 až 4 zasílají podle přílohy č. 20 původci odpadů a obce v listinné podobě nebo elektronicky
	Príloha č. 20 k vyhl. č. 383/2001, List č.1, 2
Kód činnosti: P - Pôvodca odpadu M - Držiteľ odpadu V - Zber odpadu R - Zhodnocovanie odpadov D - Zneškodňovanie odpadov	Kód způsobu nakládání (riadok 7)
Kód nakladania (riadok 7) Z - zhromažďovanie odpadov Do - odovzdanie odpadov na využitie v domácnosti R - R13 D - D15	XYZ X = A = pro vlastní odpad X = B = pro odpad převzatý X = C = odpad odebraný ze zásob z předchozího roku Y = 0 nebo R nebo D nebo N (napr.spracovanie autovrakov, kaly do pôdy, opätovné využitie, kompostovanie...) Z = 0 nebo 1 až 13 (pre R) nebo 1 až 15 (pre D)

ZDROJ: MEDOVIČOVÁ (33)

TABUĽKA Č. 3: PRÍKLADY ĎALŠÍCH KÓDOVÝCH OZNAČENÍ SPÔSOBOV NAKLADANIA S ODPADMI V ČR

AOO	znamená, že ide o odpad vzniknutý pôvodcovi, ktorý pôvodca len zhromaždil
AR1	znamená, že ide o odpad vzniknutý pôvodcovi, ktorý sám pôvodca energeticky zhodnotil
AN3	znamená, že ide o odpad vzniknutý pôvodcovi, ktorý odovzdal oprávnenému subjektu
B00	znamená, že ide o odpad, ktorý bol prevzatý určený na ďalšie odovzdanie, ale ešte neodovzdaný (napr. výkupne, zberné dvory.....)
BD1	znamená, že ide o odpad, ktorý bol prevzatý subjektom a ním uložený na jeho skládku
BN13	znamená, že ide o odpad, ktorý bol prevzatý a ním skompostovaný
C00	znamená, že ide o odpad, ktorý bol prevedený zo skladu z predchádzajúceho roka a len bol ďalej zhromažďovaný
CR2	znamená, že ide o odpad, ktorý bol prevedený zo skladu z predchádzajúceho roka a bol regenerovaný

ZDROJ: MŽP ČR (28)

3.3.2 Výsledok porovnania - SR a ČR

Systém evidencie vzniku a nakladania s odpadmi je podľa slovenských právnych predpisov chaotický, nejednoznačný, neprehľadný a z toho dôvodu aj nepresný.

Základný rozdiel medzi evidenciou na Slovensku a v Čechách (vrátane hlásenia) je v tom, že slovenský držiteľ odpadu musí do evidencie uviesť ďalší spôsob nakladania s týmto odpadom aj keď ten odpad odovzdá ďalšej oprávnenej osobe (takže on s ním ďalej nenakladá), pričom český pôvodca a oprávnená osoba musí uviesť len svoj vlastný spôsob nakladania s odpadom. V prípade, že ho odovzdá – uvedie kód nakladania XN13 a uvedie len subjekt komu ho odovzdal). Napriek tomu, že v slovenskom zákone je klauzula o povinnosti predložiť na vyžiadanie prechádzajúceho držiteľa odpadu doklady preukazujúce spôsob nakladania s odpadmi, v praxi sa to neuplatňuje a spôsob nakladania sa uvádza často podľa úsudku toho, kto hlásenie vyplňa a údaj je často nepravdivý. Ďalej v slovenskej evidencii nie je jasne stanovené kedy sa v stĺpci 8 uvádza komu sa odpad odovzdáva alebo kedy sa uvádza od koho sa odpad preberá (raz platilo, že v prípade kódu činnosti „V“ sa uvádza od koho sa berie a v prípade kódu činnosti „M“ komu sa odovzdáva, druhý raz to bolo opačne). V slovenskej evidencii sa neodlišuje odpad, ktorý vznikol v predchádzajúcom roku pred rokom, za ktorý sa podáva hlásenie a v ktorom sa odovzdal ďalšiemu oprávnenému subjektu.

Takto sa to isté množstvo vzniknutého odpadu eviduje v jednom i druhom roku a množstvo odpadu sa tým nesprávne navyšuje. S vyplňaním evidenčných listov a hlásení majú problémy nielen držiteľia odpadov, ale pre jeho rôznu interpretáciu aj obvodné úrady životného prostredia (kontrolné orgány a orgány, ktoré naplňajú databázu RISO) a tiež Slovenská inšpekcia životného prostredia (kontrolný orgán).

TABUĽKA Č.4: POROVNANIE SPÔSOBU EVIDENCIE VZNIKAJÚCICH ODPADOV V SR A NSR

Slovenská republika
§ 10 ods. 1 vyhlášky č. 283/2001
Hlásenie o vzniku odpadu a nakladaní s ním 4) podáva držiteľ odpadu na tlačíve, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 4, ak nakladá ročne v súhrne s viac ako 50 kg nebezpečných odpadov alebo s viac ako jednou tonou ostatných odpadov ods. 2: ..... zasiela sa príslušnému úradu....
Nemecko
§ 2 Rozsah a obsah vedenia evidencie – Vyhláška o evidencii pri nakladaní s odpadmi (Verordnung über die Nachweisführung bei der Entsorgung von Abfällen)
(1) Evidenciu sú povinní vykonávať pôvodcovia odpadu, prepravcovia a tí, ktorí nakladajú s odpadmi podľa 1. § 43 ods.1 zákona o obehovom hospodárstve a odpadoch o nakladaní s nebezpečnými odpadmi alebo 2. § 44 ods.1 č.1 zákona o obehovom hospodárstve a odpadoch o nakladaní s nie nebezpečnými odpadmi na základe nariadenia príslušného úradu. (2) Povinnosť evidencie nemajú pôvodcovia odpadu, u ktorých nevznikne viac ako celkom 2 tony nebezpečných odpadov ročne. Povinnosť evidencie zostáva nedotknutá pri „odbernom liste“ (jedno vyhotovenie pre register pôvodcov a jeden pre register zberateľov...).
§ 43 Evidencia – Zákon na podporu obehového hospodárstva a záruky ekologickej vhodnosti nakladania s odpadmi – Zákon o obehovom hospodárstve a odpadoch (Förderung der Kreislaufwirtschaft und Sicherung der umweltverträglichen Beseitigung von Abfällen)
(1) Pôvodcovia, držiteľia, zberatelia, prepravcovia a tí čo nakladajú s nebezpečnými odpadmi sú povinný viesť evidenciu pre príslušné úrady a navzájom na preukázanie oprávneného nakladania. Evidencia sa vedie: 1. od začiatku nakladania vo forme vyhlásenia pôvodcu, držiteľa alebo zberateľa k stanovenému nakladaniu, prijímací list od subjektu, ktorý nakladá s odpadom ako aj potvrdenie oprávnenosti stanoveného nakladania príslušným úradom a 2. uskutočneným nakladaním alebo čiastočným nakladaním vo forme vyhlásenia podľa ods. (1) povinného o zostatku odpadu po nakladaní. (2) Evidencia podľa odseku 1 neplatí pre nakladanie s nebezpečnými odpadmi, s ktorými pôvodcovia alebo držiteľia nakladajú vo vlastných zariadeniach – keď sú v priestorovej a funkčnej spojitosti so zariadením, v ktorom odpady vznikajú. Povinnosti registrácie podľa § 42 zostávajú nedotknuté. (4) Evidencia podľa odseku1 neplatí pre súkromné domácnosti.
§ 16 Malé množstvá
Doklad o oprávnenom nakladaní s malými množstvami nebezpečných odpadov podľa § 2 ods. 2 má pôvodca odpadov vedením preberacieho dokladu.

ZDROJ: MEDOVIČOVÁ (33)

3.3.3 Porovnanie spôsobu evidencie vznikajúcich odpadov na Slovensku a v Nemecku

Na Slovensku a v Nemecku je upravená evidencia vznikajúcich odpadov nasledovnými ustanoveniami:

Slovenská republika

- vyhláška MŽP SR č. 283/2001 Z. z o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov.

Nemecká spolková republika

- Gesetz zur Förderung der Kreislaufwirtschaft und Sicherung der umweltverträglichen Beseitigung von Abfällen (Kreislaufwirtschafts - und Abfallgesetz – KrW-/AbfG) (Zákon na podporu obehového hospodárstva a záruky ekologickej vhodnosti nakladania s odpadmi - Zákon o obehovom hospodárstve a odpadoch)
- Verordnung über die Nachweisführung bei der Entsorgung von Abfällen – NachwV (Vyhláška o evidencii pri nakladaní s odpadmi). (29)

3.3.4 Výsledok porovnania - SR a NSR

Vzhľadom k tomu, že z dostupných údajov nebolo možné posúdiť podrobný systém vedenia evidencie, vrátane hlásení, možno len konštatovať, že štatistické údaje vo vzťahu k nakladaniu s odpadmi nevychádzajú od jednotlivých pôvodcov (nakoľko evidenciu nevedú tí, čo majú menej ako 2 t nebezpečných odpadov alebo len ostatné odpady), ale od ich koncových zhodnocovateľov a zneškodňovateľov, čo sú údaje oveľa presnejšie. Títo pôvodcovia síce nevedú evidenciu v zmysle príslušných ustanovení, avšak majú povinnosť mať „v evidencii“ príjmové doklady od oprávnených subjektov, ktorým odpad odovzdali.

3.4 Návrhy na riešenia

Po porovnaní spôsobov evidencií vznikajúcich odpadov na Slovensku s Českou republikou a Nemeckom sa dá celkom na záver skonštatovať nasledovné:

Spôsob evidencie - vo vzťahu k celoštátnemu systému zberu dát ohľadom nakladania s odpadmi a k štatistickému vykazovaniu odpadov podľa ich množstva a spôsobov nakladania s nimi - **je lepší Česku, ale aj v Nemecku v porovnaní so Slovenskom.**

Navrhujeme nasledovné:

Prehodnotiť systém evidencie vznikajúcich odpadov na Slovensku a vypracovať nový, výpovednejší a zrozumiteľnejší systém.

4. SKLÁDKOVANIE ODPADOV

Zneškodňovanie odpadov ukladaním na skládky patrí tradične k najčastejším metódam nakladania s KO. I keď sa v posledných dvoch desaťročiach skládkovanie značne obmedzilo. Tento fakt platí len priemerne z pohľadu EÚ. Nie na Slovensku.

V roku 1995 až 62 % KO bolo v priemere skládkované. V roku 2007 sa uložilo na skládky okolo 42 % KO v EÚ. No stále je to veľmi veľa.

Členské štáty EÚ 15 uložili v roku 2007 menej ako 40 % KO na skládky. Naopak členské štáty EÚ 12 uložili až 80 % a viac KO na skládky.

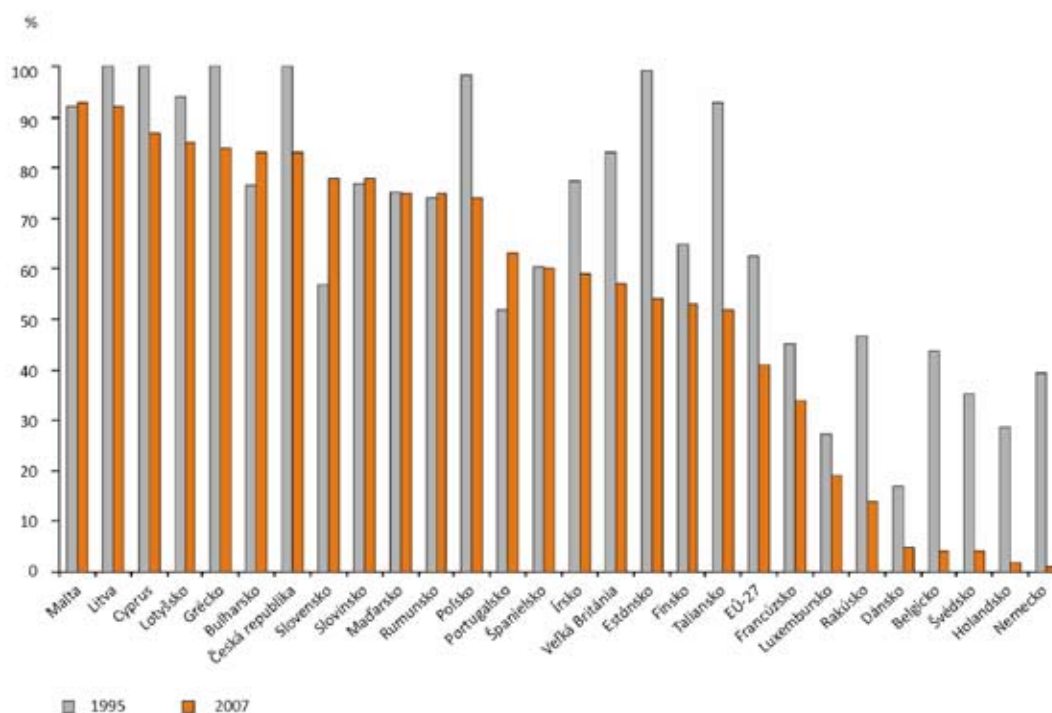
Slovensko so svojimi 76 % KO ukladaného na skládky je v poradí 8. štátom v EÚ, ktorý najviac skládkuje. Za nami sú štáty: Malta, Litva, Cyprus, Lotyšsko, Grécko, Bulharsko a Česká republika.

Slovensko však tento stav musí zvrátiť a to pomerne rýchlo. Zaviazalo sa prijatím Smernice o skládkovaní odpadov č. 1999/31/ES, kde sú okrem iného dané

ciele platné aj pre Slovensko: zabezpečiť zníženie množstva BRKO ukladaného na skládky odpadov do roku 2010 o 25 %, do roku 2013 o 50 % a do roku 2020 až o 65 %, oproti tomu množstvu, ktoré sme skládkovali v referenčnom roku 1995.

Naplnenie cieľov smernice o skládkovaní pokrýva legislatíva o odpadovom hospodárstve SR. Do septembra 2009 bola v zákone č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov zavedená povinnosť zaviesť triedený zber BRO od 1.1.2010. Novelizáciou zákona o odpadoch č. 386/2009, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, vstúpi 1. novembra 2009 do platnosti odpuštenie povinnosti zaviesť triedený zber BRO a nový odsek, ktorý hovorí o povinnosti obce separovať BRO podľa stratégie nakladania s BRO schválenej vládou Slovenskej republiky. Táto stratégia sa v súčasnosti spracováva.

GRAF Č. 3: SKLÁDKOVANIE KOMUNÁLNEHO ODPADU V KRAJINÁCH EÚ V ROKOCH 1995 A 2007

ZDROJ: EEA (8)

Ďalej sa otázkou BRO zaoberá samostatná kapitola č.8.

Štúdie Európskej environmentálnej agentúry poukazujú na skutočnosť, že práve zhodnocovanie BRO zohráva spolu s uzatváraním skládok odpadov významnú úlohu v odkláňaní tohto druhu odpadu od skládkovania. Potvrdilo sa, že tam, kde je vyššia miera uzatváraných skládok odpadov, tam sa viac znižuje množstvo skládkovaných odpadov a hľadajú sa nové možnosti ich využitia. Najviac skládok odpadov v prepočte na obyvateľa má Estónsko a Fínsko a najmenej naopak Taliansko a Nemecko, ktoré väčšinu skládok zavreli. Práve Nemecko je na prvom mieste s najnižším percentom množstva BRO ukladaného na skládky.

V Programe odpadového hospodárstva SR na roky 2006-2010 si Slovensko stanovilo tento cieľ týkajúci sa priamo skládkovania odpadov:

Cieľ: do roku 2010 znížiť množstvo skládkovaného odpadu na 13% pre celkom vzniknutý odpad.

Opatrenia:

- podporovať vo všetkých oblastiach vzniku odpadov separovaný zber pre rozvoj recyklácie materiálov zo zhodnotiteľných odpadov,
- zvyšovať množstvo BRO (zo všetkých zdrojov) zhodnocovaného aeróbnym alebo anaeróbnym spôsobom (kompostovaním, resp. spracovaním na bioplyn),
- zvyšovať účinnosť separovaného zberu odpadov z obalov v celej šírke materiálov používaných pre tento účel,
- uprednostniť spaľovanie odpadov pred skládkovaním,
- obmedzovať množstvo inertného odpadu ukladaného na skládky a tento využívať v cestnom stavitelstve alebo ako materiál pri uzatváraní skládky, rekultivačných prácach a podobne,
- znižovať množstvo odpadov podľa prílohy č. 6 k zákonu o odpadoch, ktoré je potrebné pred uložením na skládku stabilizovať,
- minimalizovať množstvo kalov z ČOV ukladaných na skládky,
- zvýšiť poplatky za ukladanie odpadov na skládky pre všetky triedy skládok.

Ako vidíme, Slovensko si stanovilo vo svojom Programe odpadového hospodárstva SR na roky 2006-2010 veľmi prísny cieľ – do roku 2010 znížiť množstvo skládkovaného odpadu na 13%. Dá sa predpokladať, že tento cieľ sa Slovensku nepodarí naplniť, keďže v roku 2007 vykazuje 76% KO a okolo 50% odpadov /bez zahrnutia KO/ zneškodňovaných skládkovaním.

GRAF Č.4: ROZDELENIE KRAJÍN EÚ DO 3 SKUPÍN PODĽA ZVOLENEJ STRATÉGIE ODKLONU KOMUNÁLNYCH ODPADOV OD SKLÁDKOVANIA

Tri skupiny krajín podľa stratégie odklonu komunálnych odpadov od skládkovania

- 1.: Spaľovanie > 25 % a materiálové zhodnotenie > 25 %
- 2.: Spaľovanie < 25 % a materiálové zhodnotenie > 25 %
- 3.: Spaľovanie < 25 % a materiálové zhodnotenie < 25 %
- Bez údajov

ZDROJ: EEA (8)

K zníženiu množstva KO, ktoré sú ukladané na skládky odpadov, je dôležité zvýšiť i mieru recyklácie (v nadväznosti na separovaný zber odpadov pri zdroji) a spaľovania za využitia energie. V grafe č.4 je vidieť, že i tu Slovensko zaostáva za členskými štátmi EÚ 15. Nachádza sa v tretej skupine štátov, ktorej miera materiálovej recyklácie je pod 25-timi % a taktiež i miera spaľovania za využitia energie. Štátmi, ktoré sú so Slovenskom tiež v tejto skupine sú Česká republika, Rumunsko, Bulharsko, Grécko, Litva a Poľsko.

Výhľadovo sa do roku 2020 predpokladá v štátoch EÚ zníženie ukladania KO na skládky odpadov približne o 35 %. Ale to len za predpokladu dodržania cieľov predovšetkým Smernice o skládkovaní odpadov č. 1999/31/ES a Smernice o obaloch a odpadoch z obalov č. 2004/12/ES, ktorou sa mení a dopĺňa Smernica o obaloch a odpadoch z obalov č. 94/62/EC. (7)

4.1 Návrhy na riešenia

Rozvoj separovaného zberu BRKO a následne i ich zhodnocovanie je kľúčové pre odklon tohto druhu odpadov od skládkovania. Aby sa táto aktivita mohla úspešne realizovať, je potrebné vytvoriť funkčný finančný mechanizmus na jej podporu.

Na tento účel je možné využiť už existujúci poplatok za ukladanie KO v zmysle zákona č. 17/2004 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení zákona č. 587/2004 Z. z..

Navrhujeme nasledovné:

1. Zaviesť **zvýšenie poplatkov za ukladanie komunálnych odpadov** na skládky odpadov v zmysle zákona č. 17/2004 Z. z. o poplatkoch za uloženie odpadov v znení zákona č. 587/2004 Z. z., konkrétne v Prílohe č. 1 z dnešných 9,96 Eur / 300,- Sk na 16,59 Eur / 500,-Sk a každým ďalším rokom vždy o 3,31 Eur / 100,- Sk navyše. Poplatok by sa rozdelil na 2 časti – 9,96 Eur / 300 Sk by šlo na účet obciam, v katastri ktorých sa nachádza skládka odpadov. Zvyšok by sa odvádzal do účelového fondu, kde budú finančné prostriedky zo začiatku viazané na rozvoj separovaného zberu biologicky rozložiteľných odpadov a ich zhodnocovanie (je to najväčšia zložka komunálnych odpadov a zmenu nakladania s touto zložkou odpadu si vyžaduje aj legislatíva SR a EU). Ročne by sa takto mohlo vyzbierať vyše 8.298.479,71 Eur / 250.000.000,- Sk

K naplneniu cieľov Smernice o skládkovaní odpadov č. 1999/31/ES o odklonení BRKO od ich skládkovania je potrebné zaviesť opatrenia, ktoré by podporovali predchádzanie vzniku týchto odpadov, ich triedenie priamo pri zdroji ich vzniku s následným zhodnocovaním. K tomuto je potrebné pridať ešte rozvoj zariadení na mechanicko-biologickú úpravu zostatkového odpadu po predchádzajúcom vytriedení, ktorá je podmienkou vysokej miery

recyklácie a kompostovania BRKO (19).

Technológia mechanicko-biologickej úpravy stabilizuje odpady riadeným biologickým rozkladom. V našej legislatíve nie sú zatiaľ stanovené kritériá stabilizácie BRO, t. z. že v akom čase budú BRO stabilizované natoľko, že je možné ich považovať za biologicky nerozložiteľné.

Navrhujeme nasledovné:

2. Vydať legislatívne ustanovenie MŽP SR, ktoré stanoví **kritériá stabilizovaných biologicky rozložiteľných odpadov a ich ukladanie na skládky**, vrátane metódy na určovanie biologickej stability.

5. NELEGÁLNE SPÔSOBY NAKLADANIA S ODPADMI

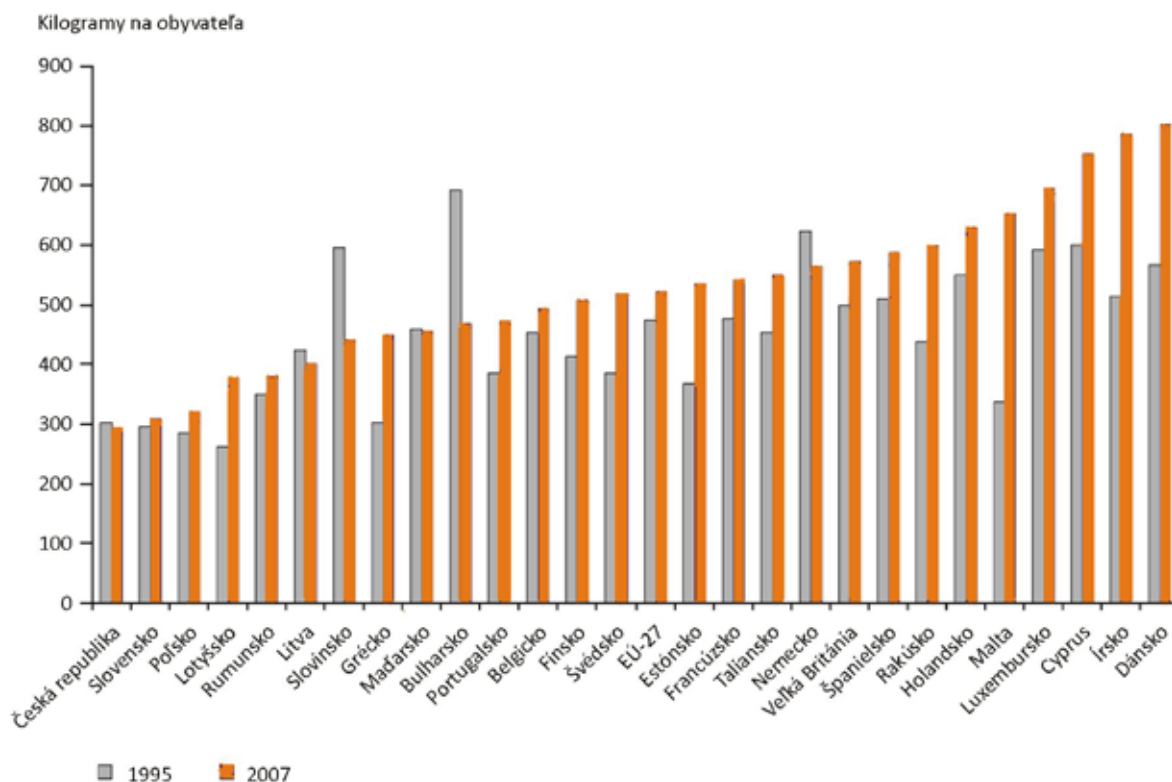
V tejto kapitole sa budeme zaoberať problémom nelegálneho nakladania s KO. Zameriame sa na tvorbu čiernych skládok a nelegálne spaľovanie odpadov. V prístupe k týmto problémom sa výrazne líšime od vyspelejších krajín v odpadovom hospodárstve.

V grafe č. 5 je znázornený prehľad množstva KO, ktorý je prepočítaný na jedného obyvateľa krajín EU 27.

Aj z tohto prehľadu je zrejmé, že najmenšie množstvo KO je vyprodukovaných v krajinách, kde je vo veľkej miere rozvinuté práve nelegálne nakladanie s KO.

GRAF Č. 5: VÝVOJ MNOŽSTVA KO V KG NA 1 OBYVATEĽA V KRAJINÁCH EU (EU27) V ROKOCH 1995 A 2007.

ZDROJ: EEA (8)

5.1 Čierne skládky odpadov

Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov (ďalej už len Zákon o odpadoch) pojem „čiernych skládok“ odpadov nepozná. Je tu však za- definovaný pojem „skládky odpadov“. Je to miesto so zariadením na zneškodňovanie odpadov, kde sa odpa- dy trvalo ukladajú na povrchu zeme alebo pod povrch zeme. Takéto zariadenie musí mať štátnou správou v odpadovom hospodárstve udelený **súhlas na pre- vádzkovanie**.

Zákon o odpadoch ďalej definuje, aké sú povolené spôsoby nakladania s odpadom, spôsoby prevádzko- vania zariadení na zneškodňovanie alebo zhodnoco- vanie odpadov, povinnosti, práva a zákazy pre pôvod- cov odpadu, držiteľov odpadu, obce, sankčné postihy pri porušení zákona, atď...

Okrem iného zákon o odpadoch **zakazuje uložiť ale- bo ponechať odpad na inom mieste ako na mieste na to určenom** (§18 ods. 3). Týmto „iným“ miestom sa chápe akákoľvek nehnuteľnosť – objekt, stavba, poze- mok, terénna erózia, baňa, atď.

Občan a podnikatelia, ktorí produkujú KO, ako ich pôvodcovia, majú **povinnosť** ukladať KO na miesta určené obcou a do zberných nádob zodpovedajúcich systému zberu KO v obci (§ 39 ods. 5). Celý systém nakladania s KO by mala mať obec podrobne a zrozu- mitelne popísaný vo **Všeobecne záväznom nariadení o nakladaní s KO a DSO** (VZN o odpadoch) podľa §39 ods.4.

Porušenie ustanovení Zákona o odpadoch je proti- právnym konaním (priestupok alebo správny delikt), za ktoré je možné uložiť sankciu fyzickej osobe do výš- ky 165,96 EUR (5.000,- Sk) podľa §80 ods.1 písm. b) a ods.2 písm. a) a ods. 3 písm. a) a pokutu právnickej osobe do výšky 16.596,95 EUR (500.000,- Sk) podľa §78 ods.2 písm. c).

Z predchádzajúceho môžeme teda vyvodiť, že **čierne (alebo aj nelegálne, divoké) skládky odpadov** sú rôzne veľké kopy voľne uložených / pohodených od- padov v rozpore s platnými legislatívnymi predpismi týkajúcimi sa odpadového hospodárstva.

Ich pôvodcami sú najčastejšie občania a podnikateľ- ské subjekty, ale v niektorých prípadoch aj samotné samosprávy.

V rôznych správach a článkoch sa odhaduje, že ich počet v rámci Slovenska je 6 až 12 tisíc. Podľa te- rénnych prieskumov Priateľov Zeme – SPZ, ktoré sa uskutočnili v priebehu rokov 2008 a 2009 a následných prepočtov vyplýva predpoklad, že čiernych skládok je na Slovensku cca 20 tisíc. Prieskum bol robený na vzorke 146 miest a obcí s počtom obyvateľov od 64 až po 426.000.

Medzi protizákonne uložené odpady môžeme zaradiť aj voľne pohodené odpady v prostredí (tzv. littering, litter). Tie môžeme definovať ako voľne pohodený tuhý odpad v krajine, či už v urbanizovanom prostredí, pozdĺž ciest, vodných tokov alebo voľne v prírode. Ide o odpad, ktorý môže nieť a odhodiť ľudská ruka, a ktorý je umiestnený na nevhodnom mieste. Pod voľne pohodené odpady teda nespadá veľkoobjemový odpad (pneumatiky, ná- bytok...), odpad umiestnený v kontajneroch a nádobách určených na odpad, ani stavebný odpad, vrátane sta- vebnej sute. S voľne pohodenými odpadmi úzko súvisí aj vytváranie čiernych skládok odpadov.

5.1.1 Kde čierne skládky vznikajú?

Čierne skládky vznikajú väčšinou:

- v okrajových častiach obce, ktoré sú nejakým spôsobom skryté / kryté (bývalé lomy; priekopy; zákruhy; nevyužívané alebo málo využívané cesty, parkoviská a rôzne objekty; pri vodných tokoch, zá- hradkárske osadách, atď...),
- okolo kontajnerov, domov, bytových domov, garáží, parkov a cintorínov,
- na odľahlých miestach obce (bývalé poľnohospo- dárske družstvá, cesty spájajúce obec so susedia- cimi obcami, pri turistických značkách a altánkoch, pri cestných odpočívadlách, na miestach bývalých obecných skládok odpadu...)

Ako je vidieť vyššie, čierne skládky vznikajú všade, kde je možné nepotrebný odpad nepozorovane odložiť.

5.1.2 Čo sa na čiernych skládkach nachádza?

Zloženie odpadov na čiernych skládkach môžeme odhadnúť, alebo zistiť podrobným rozborom. Priate- lia Zeme – SPZ prieskumom v rokoch 2008 až 2009 uskutočnili detailne rozbor viacerých čiernych skládok odpadov na rôznych stanovištiach. Uvádžam niekoľko príkladov.

TABUĽKA Č. 5: ZLOŽENIE ODPADU Z MALEJ ČIERNEJ SKLÁDKY Z PRIEKOPY CCA 50 M OD BYTOVÉHO DOMU MALÉHO MESTEČKA.

Názov odpadu	Množstvo (kg)	Zastúpenie (%)
Kovy	37,40	17,48
Sklo	22,80	10,65
Plasty	13,10	6,12
Guma	14,50	6,78
drobný stavebný odpad	78,80	36,82
veľkoobjemový odpad	33,60	15,70
zmesový KO	13,80	6,45
Spolu:	214,00	100,00
Z toho recyklovateľný:	166,60	77,85

ZDROJ: MOŇOK (22), PRIATELIA ZEME – SPZ (27)

TABUĽKA Č. 6: ZLOŽENIE ODPADU Z ČIERNEJ SKLÁDKY Z OBLASTI DEDINSKÉHO CHARAKTERU (CCA 300 M OD OBYVANEJ ZÓNY).

Názov odpadu	Množstvo (t)	Zastúpenie (%)
pneumatika (os.)	0,100	0,32
pneumatika (nákl.)	0,025	0,08
piliny drevené	0,100	0,32
stavebná suť	22,500	71,56
veľkoobjemový KO	0,239	0,76
zmesový KO	0,120	0,38
Akumulátory (nákl.)	0,080	0,25
Akumulátory (os.)	0,075	0,24
Sklo	0,750	2,39
plechovky od farieb	0,008	0,02
Textil	0,075	0,24
zmes bioodpadu	7,000	22,26
zmes plastov	0,050	0,14
Papier	0,320	1,02
SPOLU:	31,442	100,00
Z toho recyklovateľný:	31,000	98,59

ZDROJ: MOŇOK (22), PRIATELIA ZEME – SPZ (27)

Z vyššie uvedených výsledkov prieskumov vyplýva, že v oblastiach dedinského charakteru a mestách so zástavbou IBV sú najviac zastúpenými odpadmi na čiernych skládkach stavebné odpady a BRO. V lokalite KBV, kde nie je zavedený triedený zber odpadov a je tam pomerne vysoká miera zamestnanosti, s prekvapením prevládali okrem stavebných odpadov, aj kovy a veľkoobjemový KO. Na čiernych skládkach z okolia garáží osobných automobilov, prevládajú odpady súvisiace s údržbou a opravou áut. Vo všetkých prípadoch vykonaných prieskumov čiernych skládok bola väčšina odpadov, ktorá sa na nich vyskytovala, v slovenských podmienkach dobre recyklovateľná.

Výsledky prieskumu voľne pohodených odpadov, ktoré uskutočnila Technická univerzita vo Zvolene sú v tabuľke č.8.

TABUĽKA Č. 7: PRIEMERNÉ PERCENTUÁLNE (HMOTNOSTNÉ A OBJEMOVÉ) ZLOŽENIE VOĽNE POHODENÝCH ODPADOV Z VYBRANÝCH LOKALÍT SR (BRATISLAVA, PREŠOV, PEZINOK, BANSKÁ BYSTRICA, VALALIKY, DOLNÁ TÍŽINA, NP MALÁ FATRA, OKOLIE CIEST I, II A III TRIEDY).

Druh odpadu	Hmotnosť (%)	Objem (%)
PET	13,91	31,51
iné plasty	16,30	34,69
sklo - nápojové obaly	18,99	2,51
iné sklo	5,87	0,77
Papier	8,44	9,98
cigaretový odpad	3,68	2,83
hygienické potreby	3,28	2,31
nápojové plechovky	1,52	2,43
iné kovy	5,82	2,56
VKM - nápojové obaly	1,47	1,61
iný odpad	20,72	8,80
Spolu:	100,00	100,00
Z toho recyklovateľný:	72,32	86,06

ZDROJ: TU ZVOLEN (21)

Takmer tretinu (31,51 obj.%) z objemu voľne pohodených odpadov na Slovensku tvoria nápojové PET obaly. Plasty tvoria prevažnú väčšinu odpadov až 66,2 obj.%. Hmotnostne zaberajú plasty 30,2 hm.%. Papier predstavuje 10 % objemu a 8,4% hmotnosti odpadov. Z hľadiska hmotnosti je dôležité sklo, ktoré zaberá až 24,9 hm.% voľne pohodených odpadkov, pritom sklenené nápojové obaly až 19 hm.%. Iný odpad, v ktorom je zahrnutý textil, drevo, bioodpad, rôzne kombinované materiály (napr. plast + kov), odpad z automobilov pri cestách a pod. zaberá 20,7 hm.%, pričom len 8,8 obj.% pohodeného odpadu. Významný podiel tohto odpadu je tvorený textilom. Nápojové plechovky (2,4 obj.%) a VKM nápojové obaly (1,6 obj.%) v súčasnosti nepredstavujú významný podiel na voľne pohodených odpadoch. Vo všetkých prípadoch vykonaných prieskumov voľne pohodených odpadov v prostredí bola väčšina odpadov, ktorá sa na nich vyskytovala, v slovenských podmienkach dobre recyklovateľná.

5.2 Nelegálne spaľovanie odpadov

Spaľovanie suchého lístia, drobných konárikov a ostatného odpadu zo záhrad a domácností, na súkromných alebo verejných priestranstvách je zakázané. Platí to aj pre akékoľvek iné odpady. Tento zákaz priamo alebo nepriamo upravuje niekoľko zákonov – zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov a zákon č. 40/1964 Zb. (občiansky zákonník) v znení neskorších predpisov.

5.1.3 Legislatíva týkajúca sa zákazu spaľovania odpadu

5.1.3.1 Zákon č. zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov obsahuje viacero ustanovení riešiacich túto problematiku:

- Od 1.1.2006 platí **zákaz zneškodňovať biologicky rozložiteľný odpad** zo záhrad a z parkov vrátane cintorínov a z ďalšej zelene na pozemkoch právnických osôb, fyzických osôb a občianskych združení, **ak sú súčasťou KO** (§ 18 ods. 3 písm. m)).

Za porušenie tohto ustanovenia uloží príslušný orgán štátnej správy OH (podľa § 78 – Správne delikty, ods. 2 písm. zn) toho istého zákona) pokutu pre právnickú osobu alebo fyzickú osobu – podnikateľa do výšky 16.596,95 EUR (500.000 Sk).

- **Každý je povinný nakladať s odpadmi alebo inak s nimi zaobchádzať v súlade s týmto zákonom;** ten, komu vyplývajú z rozhodnutia alebo povolenia vydaného na základe tohto zákona povinnosti, je povinný nakladať s odpadmi alebo inak s nimi zaobchádzať aj v súlade s týmto rozhodnutím alebo povolením. **Pri nakladaní s odpadmi alebo inom zaobchádzaní s nimi je každý povinný chrániť zdravie ľudí a životné prostredie** (§ 18 ods. 3 písm. a)).

Za porušenie tohto ustanovenia uloží príslušný orgán štátnej správy OH (podľa § 78 – Správne delikty, ods.2 písm. b) toho istého zákona) pokutu pre

právnickú osobu alebo fyzickú osobu - podnikateľa do výšky 16.596,95 EUR (500.000 Sk).

- **Zakazuje sa zneškodniť odpad alebo zhodnotiť odpad inak ako v súlade s týmto zákonom** (§ 18 ods. 3 písm. b)). V prílohe č. 2 k zákonu č. 223/2001 Z. z. je zoznam možných spôsobov zhodnocovania odpadov a v prílohe č. 3 toho istého zákona je zoznam možných spôsobov zneškodňovania odpadov.

Za porušenie tohto ustanovenia uloží príslušný orgán štátnej správy OH (podľa § 78 – Správne delikty, ods.2 písm. c) toho istého zákona) pokutu pre právnickú osobu alebo fyzickú osobu - podnikateľa do výšky 16.596,95 EUR (500.000 Sk).

- **Zakazuje sa vykonávať bez súhlasu podľa §7 alebo v rozpore s ním činnosť, na ktorú sa súhlas podľa §7 vyžaduje** (§ 18 ods. 3 písm. d)). Pozn. na zneškodňovanie sa súhlas vyžaduje.

Za porušenie tohto ustanovenia uloží príslušný orgán štátnej správy OH (podľa § 78 – Správne delikty, ods.2 písm. a) toho istého zákona) pokutu pre právnickú osobu alebo fyzickú osobu - podnikateľa do výšky 16.596,95 EUR (500.000 Sk).

Podľa § 78 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, prejednáva správne delikty a pokuty ukladá príslušný orgán štátnej správy OH (len právnickým osobám alebo fyzickým osobám - podnikateľom). Sú to:

- obvodný úrad životného prostredia,
- krajský úrad životného prostredia,
- slovenská inšpekcia životného prostredia.

Podľa § 72 a § 80 ods. 3 písm. a) prejednáva priestupky a pokuty ukladá obec. Obec môže uložiť fyzickej osobe pokutu do výšky 165,97 EUR (5 000,- Sk).

5.1.3.2 Zákon č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov obsahuje viacero ustanovení riešiacich túto problematiku:

- právnickým osobám a podnikajúcim fyzickým osobám sa zakazuje (§ 8):
  - a) vypaľovať porasty bylín, kríkov a stromov,
  - b) zakladať oheň v priestoroch alebo na miestach, kde by mohlo dôjsť k jeho rozšíreniu,
  - c) spaľovať horľavé látky na voľnom priestranstve bez predchádzajúceho písomného súhlasu okresného riaditeľstva,

- fyzickým osobám sa zakazuje (§ 14 ods. 2):
  - a) fajčiť alebo používať otvorený plameň na miestach so zvýšeným nebezpečenstvom vzniku požiaru,
  - b) vypaľovať porasty bylín, kríkov a stromov,
  - c) zakladať oheň v priestoroch alebo na miestach, kde môže dôjsť k jeho rozšíreniu,
  - d) vykonávať činnosti, na ktorých výkon nemá osobitné oprávnenie alebo odbornú spôsobilosť, ktoré sa z hľadiska protipožiarnej bezpečnosti vyžadujú na ich vykonávanie podľa osobitných predpisov.

5.1.3.3 Zákon č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (občiansky zákonník) „podáva ochrannú ruku“ pred susedmi, ktorí odpady spaľujú:

- **vlastník vecí sa musí zdržať všetkého, čím by nad mieru primeranú pomerom obťažoval iného alebo čím by vážne ohrozoval výkon jeho práv** (§ 127 ods. 1). Nesmie nad mieru primeranú pomerom obťažovať susedov hlukom, prachom, popolčekom, dymom, plynmi, parami, pevnými ani kvapalnými odpadmi, svetlom, tienením a vibráciami a nesmie ani nechať ním chované zvieratá vnikať na susediaci pozemok....

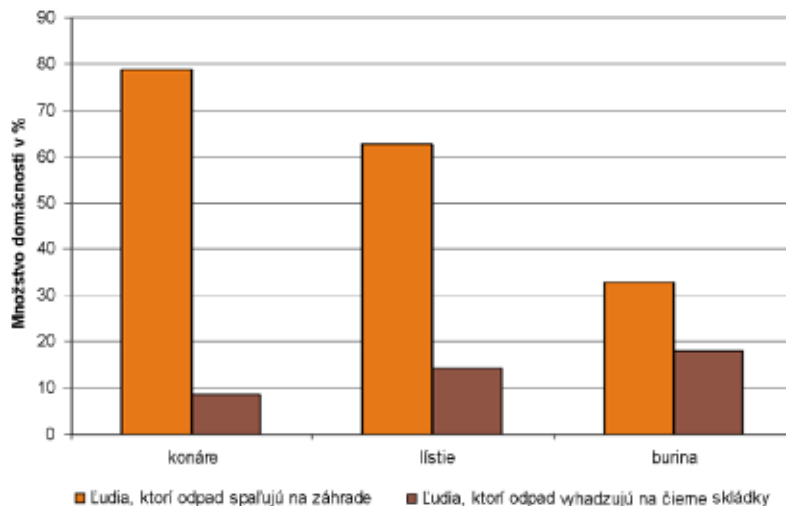
5.3 Prečo existujú nelegálne spôsoby nakladania s odpadmi?

Prieskum, ktorý sa v rokoch 2004 až 2009 robil v 9 mestách a 11 obciach SR medzi obyvateľmi preukázal, že sú nelegálne spôsoby nakladania s odpadmi nielen rozšírené, ale že respondenti nemajú ani problém sa k týmto aktivitám priznať.

Výsledky časti prieskumu sú zhrnuté v nasledujúcom grafe č. 5.

GRAF Č. 5: SPÔSOBY NAKLADANIA S BIOLOGICKÝMI ODPADMI V OBCIACH A MESTÁCH NA SLOVENSKU.

ZDROJ: MOŇOK (20), (23), (24), (25), (26)

Dôvody, prečo vznikajú čierne skládky, prečo sa nelegálne spaľuje odpad, sú veľmi rozmanité a závisia od množstva vplyvov a detailov. Môžeme ich však zhrnúť takto:

- neexistencia alebo nízka frekvencia zberu niektorých druhov odpadov (väčšinou tých, ktoré sa nachádzajú na čiernych skládkach),
- zle nastavený systém zberu, napr. nízky komfort pre pôvodcu odpadu (napr. zle vybraný systém zberu, veľká donášková vzdialenosť, nevhodné stanovenie otváracích hodín na zbernom dvore a pod.),
- slabá informovanosť pôvodcov o zbere a o iných možnostiach nakladania s odpadmi (napr. o výkupniach, bazároch, charitách, zberných dvoroch, školských zberoch...),
- neexistencia motivačných prvkov pre pôvodcov odpadu,
- zlé návyky pôvodcov odpadu,
- ľahostajnosť pôvodcov odpadu,
- slabá alebo neexistujúca kontrola platnej legislatívy zo strany kompetentných orgánov,
- veľmi nízke vnímanie environmentálnej kriminality,
- ekonomická výhodnosť (za nelegálne uložený odpad pôvodca alebo držiteľ nemusí platiť),
- falošná solidarita spoluobčanov a pod...

Z prieskumov vyplynulo, že čím bol slabšie zavedený systém OH v obci, tým častejšie dochádzalo k porušovaniu zákonov zo strany pôvodcov odpadu.

V prípade riešenia problematiky čiernych skládok sú zarádzajúce zistenia, ktoré sú popísané v materiáli „Analýza riešenia problematiky nelegálnych skládok odpadov obvodnými úradmi životného prostredia v rokoch 2004 – 2008“, ktorú vykonalo OZ Tatry v roku 2009. (10)

Analýzou sa zistilo, že v rokoch 2004 až 2008:

- **prijali obvodné úrady ŽP 1 616 oznámení o nelegálnom uložení odpadov** (rok 2004 – 231, rok 2005 – 275, rok 2006 – 257, rok 2007 – 416, rok 2008 – 437) od **tzv. povinných osôb** (podľa §18 ods. 6 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov).

K tomuto je potrebné uviesť, že podľa celoslovenského prieskumu výskytu čiernych skládok, ktorý bol vykonaný v rokoch 2008 a 2009 predpokladáme, že je v SR cca 20 tisíc čiernych skládok. (27)

- **obvodné úrady ŽP zistili iba 152 prípadov neplnenia oznamovacej povinnosti tzv. povinnými osobami** (rok 2004 – 6, rok 2005 – 85, rok 2006 – 14, rok 2007 – 27, rok 2008 – 20) a udelili 9 sankčných postihov (rok 2004 – 3, rok 2005 – 2, rok 2006 – 0, rok 2007 – 3, rok 2008 – 1) v úhrnnej výške 929,43 EUR / 28.000 Sk (rok 2004 – 6.000 Sk, rok 2005 – 2.000 Sk, rok 2006 – 0 Sk, rok 2007 – 15.000 Sk, rok 2008 – 5.000 Sk).

Predmetný výsledok práce obvodných úradov životného prostredia poukazuje na veľmi nízku aktivitu úradov pri realizácii represívnych úkonov spojených s vymáhaním dodržiavania platnej dikcie zákona o odpadoch v každo-dennej praxi.

- **obvodnými úradmi ŽP bolo realizovaných 1 229 správnych konaní** (rok 2004 – 162, rok 2005 – 257,

rok 2006 – 181, rok 2007 – 331, rok 2008 – 298) v zmysle postupu určenom v §18 ods. 7) až 10) zákona NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a v kontexte §18 ods. 3) písm. a), **bolo riešených 185 správnych deliktov** (rok 2004 – 26, rok 2005 – 22, rok 2006 – 34, rok 2007 – 51, rok 2008 – 52) a v oblasti ukladania odpadov na miesta, ktoré nie sú určené zákonom **boli udelené sankčné postihy v súhrnnej výške 59.976,93 EUR / 1.806.865 Sk** (rok 2004 – 439.001 Sk, rok 2005 – 104.500 Sk, rok 2006 – 664.500 Sk, rok 2007 – 252.700 Sk, rok 2008 – 346.164 Sk).

Analýza ďalej konštatuje, že existujú značné rozdiely v intenzite uplatňovania postupu podľa §18 ods. 7) až 10) zákona NR SR č. 223/2001 Z. z. o odpadoch na jednotlivých úradoch ŽP. Je až zarážajúce, že podľa poskytnutých podkladov, niektoré úrady v rokoch 2004 až 2008 ani raz neuplatnili zákonný postup pri odhaľovaní pôvodcov nelegálnych skládok odpadov. Ide napr. o OU v Kežmarku, Lučenci, Revúcej, Rožňave, Ružomberku, Senci, Trenčíne, Ilave, Zvolene, Krupine, Žiline, Bytči, Kysuckom Novom Meste.

V priebehu prieskumov, ale aj riešenia nelegálneho spaľovania, sme sa stretávali a s ďalšou zaujímavou skutočnosťou. Je ním spaľovanie odpadov so súhlasom hasičov. Aj napriek tomu, že v zákone o odpadoch je jasne deklarovaný zákaz zneškodňovať rastlinný odpad, ak je súčasťou KO (aj zákaz jeho spaľovania) a v prípade, ak aj nie je súčasťou KO môže sa zneškodňovanie spaľovaním uskutočniť len na základe súhlasu obvodného úradu životného prostredia (§ 7 ods. 1 písm. b) zákona o odpadoch), sa v praxi spaľuje v prevažnej

miere len na základe súhlasu od Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru. Napríklad v období od 1.10.2005 do 23.3.2006 bolo vydaných Okresným riaditeľstvom Hasičského a záchranného zboru v Nitre 45 súhlasov na spaľovanie horľavých látok (prevažne haluzina, ale napr. aj tráva!). Žiadny z týchto žiadateľov však nepožiadaval ObÚŽP v Nitre o súhlas na zneškodňovanie odpadov, aj keď v týchto povoleniach je uvedené, že týmto nie sú dotknuté ustanovenia zákona o odpadoch. Žiadateľ obdržal súhlas na spaľovanie za dodržania istých podmienok z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia a všeobecný odkaz na zákon o odpadoch zostal nepovšimnutý.

Podľa právneho názoru MŽP SR v stanovisku č. 4924/2006-2.2. z 11.5.2006: „*platia predpisy popri sebe bez vzájomného rozporu a ak teda niekto chce spaľovať odpady na voľnom priestranstve, musí splniť podmienky podľa oboch zákonov – mať súhlas podľa § 8 písm. c) a § 21 písm. l) zákona o ochrane pred požiarmi a zároveň súhlas podľa § 7 ods. 1 písm. b) zákona o odpadoch*“.

5.4 Návrhy na riešenia

Pri robení vyššie uvedených analýz, štúdií a prieskumov sme sa presvedčili, že až na malé výnimky (naozaj sa jedná iba o jednotlivcov) prevláda v SR veľká neochota ľudí, obcí, ale aj policajného zboru riešiť tento problém. Zarážajúca je aj nízka znalosť danej problematiky.

Navrhujeme nasledovné:

1. Zabezpečiť, aby všetky obce zaviedli dostatočne komfortné systémy nakladania s odpadmi pre všetkých pôvodcov odpadov podľa overených štandardov.
2. **Vydať vyhlášku**, ktorá stanoví **minimálne požiadavky pre triedený zber** jednotlivých zložiek komunálnych odpadov v obciach.
3. V zákone o ochrane pred požiarmi (314/2001 Z. z.) **doplniť ustanovenie**, ktorým sa dosiahne **podmienenie vydania súhlasu na spaľovanie** horľavých látok podľa uvedeného zákona (§ 21 písm. l)) **až po splnení zákonných povinností podľa osobitného predpisu (§ 7 ods.1 písm. b) zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch**.
4. Vyškoliť kompetentných pracovníkov samospráv a štátnej správy v životnom prostredí, ktorí budú vykonávať dôslednú **kontrolu dodržiavania platnej legislatívy v odpadovom hospodárstve**.
5. **Vyškolit'** radových **príslušníkov mestskej a štátnej polície** odborníkmi v oblasti environmentálnej kriminality **v odpadovom hospodárstve**.
6. **Zaviesť účinný informačný systém**, kde budú môcť nájsť pracovníci samospráv, štátnej správy, ale aj radoví občania postupy, ako predchádzať nelegálnym spôsobom nakladania s odpadmi a ako postupovať v prípade odhalenia takejto činnosti;
7. **Zvýšiť informovanosť širokej verejnosti** všetkými dostupnými prostriedkami, nevynímajúc verejnoprávne médiá, o správnych spôsoboch nakladania s odpadmi a o problémoch, nebezpečenstvách a škodách vznikajúcich pri nelegálnom nakladaní s odpadmi.
8. **Zabezpečiť zvýšenie kontroly a represívnych opatrení** zo strany všetkých kompetentných kontrolných orgánov.

6. SPAĽOVANIE ODPADOV

Spaľovanie odpadu sa zdá na prvý pohľad atraktívne. Atraktivita sa však stráca, keď nastúpia fakty.

Spaľovne odpad neodstraňujú, iba znižujú jeho objem. Spálením 1 tony komunálneho odpadu vzniká 300kg škváry a popolčeka. Hmotnosť tuhých odpadov sa teda zmenší o 30% pôvodného množstva.

Popolček musí byť následne skládkovaný na skládke nebezpečného odpadu, nakoľko je zaradený ako „nebezpečný odpad“. Obsahuje veľké množstvo ťažkých kovov, olova a iných nebezpečných látok pre ľudské zdravie. Pri spaľovaní odpadu vzniká veľké množstvo dioxínov a CO₂.

Kľúčovým problémom spaľovania odpadov je strata druhotných surovín a teda nepriamo i primárnych surovín. Tu by mohli zástupcovia energetického zhodnocovania odpadov – inak i spaľovania odpadov – namietat, že spaľovne komunálnych odpadov produkujú energiu, čo materiálové zhodnocovanie – recyklácia naopak nezaistuje. Navyše je na mieste námietka, že prevádzka recyklácie odpadu taktiež spotrebuje určité množstvo energie.

Porovnajme energetické zhodnocovanie odpadov spaľovaním a materiálové zhodnocovanie - recykláciou:

- Spaľovne komunálneho odpadu ušetria v porovnaní s recykláciou v priemere iba 28% energie.

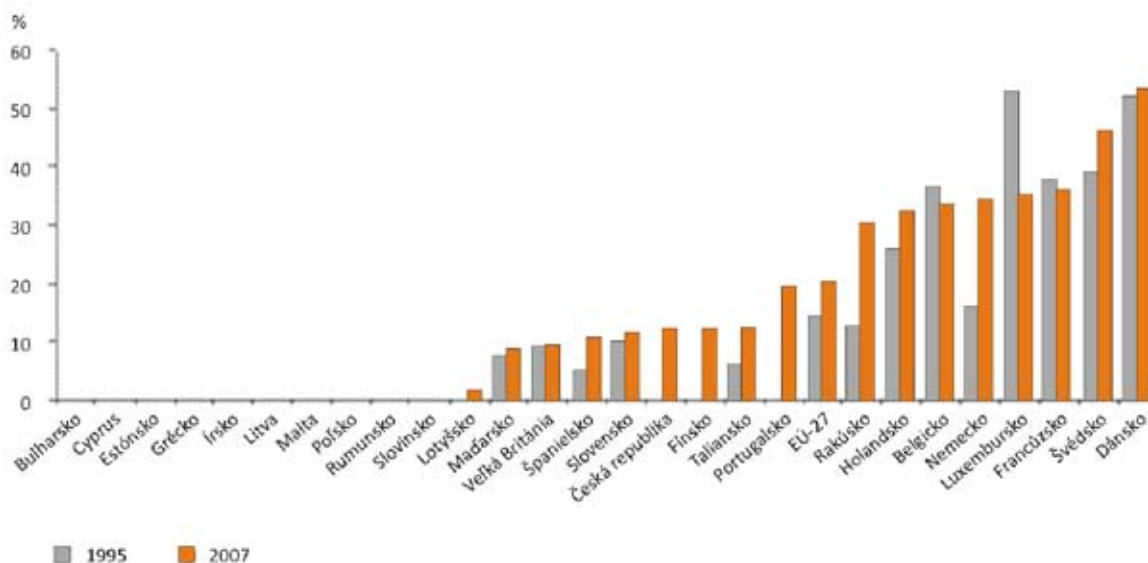
Recyklácia je teda z pohľadu úspor energie skoro 4-násobne výhodnejšia ako spaľovanie odpadov.

- Pri nakladaní s odpadmi recyklácia vyžaduje o niečo viac energetických vstupov ako ostatné spôsoby. Zároveň tiež ušetrí výrazne najväčšie množstvo energie.
- Pri recyklácii dochádza k výrazne nižšej spotrebe energie ako pri spracovaní nových zdrojov a pri spaľovaní.
- Množstvo energie nutné na prepravenie spracovaného recyklovateľného materiálu na trh je pomerne nízke a rovná sa maximálne niekoľkým percentám energie potrebnej k spracovaniu prírodných surovín. (19)

Spaľovne sú však i problémom pre systémy rozvoja separácie a recyklácie odpadov v spádových územiach. Efekt spaľovní spočíva i v tom, že spotrebávajú veľké množstvo odpadov s dostatočnou výhrevnosťou. (19)

Väčšina komunálneho odpadu EÚ stále končí na skládkach – až 42 %. Stále viac komunálneho odpadu sa však recykluje alebo kompostuje - spolu až 39%. Spaľovanie odpadu tvorí 20 %-tný podiel. Do spaľovania je v tomto prípade zarátané i energetické zhodnocovanie odpadov spaľovaním. (8)

GRAF Č. 6: PERCENTÁ KOMUNÁLNEHO ODPADU, KTORÉ SÚ SPAĽOVANÉ V EÚ 27, 1995 A 2007

Najviac až 53% odpadu sa spaľuje v Dánsku, hneď za ním nasleduje Luxembursko s 47% a rovnako Švédsko s 47%. Slovensko spaľuje 11% odpadov. (8)

Očakáva sa, že do roku 2020 sa recyklácia a ďalšie postupy materiálového zhodnotenia odpadov zvýšia o približne 6 %, energetické zhodnotenie sa zvýši až o 25 %. (7)

V POH SR na roky 2006-2010 si Slovensko stanovilo tento cieľ týkajúci sa priamo spaľovania odpadov:

Cieľ: v roku 2010 spaľovať odpad výlučne s energetickým zhodnocovaním

Opatrenia:

- končiť rekonštrukciu spaľovacích zariadení pre komunálne odpady,
- povoľovať nové zariadenia na spaľovanie odpadov len za energetického využitia,
- zabezpečiť spaľovanie komunálneho odpadu len s energetickým využitím odpadov.

Ciele boli stanovené v súlade s očakávaným vývojom v oblasti nakladania s jednotlivými druhmi odpadov, predovšetkým tých, pre ktoré sú stanovené limity zhodnocovania alebo je ich nakladanie inak regulované.

Aj v súčasnosti je z hľadiska platnej legislatívy SR energetické zhodnocovanie odpadov (aj vyseparovaných odpadov) možné. Takže v prípade, že sa z akéhokoľvek dôvodu nedá vyseparovaná zložka odpadu

materiálovo zhodnotiť (recyklovať), tak tu možnosť energetického zhodnotenia existuje.

Priatelia Zeme – SPZ sú však presvedčení, že na tento spôsob zhodnocovania by nemal prispievať obligatórnym príspevkom Recyklačný fond, pretože po energetickom zhodnotení už nebude možné tieto odpady ďalej využiť ako surovinu. Jedná sa teda o plytvanie prírodných zdrojov. Navyše množstvo energie, ktorá sa získa pri spálení napr. plastov a papiera je výrazne nižšie, ako množstvo energie, ktoré sa ušetrí pri materiálovom využití týchto surovín.

6.1 Návrhy na riešenia

Zariadenia mechanicko-biologickej úpravy dokážu znížiť množstvá odpadov o 30% až 40% a sú po ekonomickej a ekologickej stránke výhodnejšie ako budovanie spaľovní komunálneho odpadu. (19)

Ako metóda stabilizácie BRO má oproti spaľovaniu niekoľko výhod:

- netvoria štruktúrnu prekážku zvyšovania triedenia a recyklácie, takže nevytvárajú tlak na likvidáciu druhotných surovín,
- majú nižšie investičné a prevádzkové náklady ako spaľovne,
- nespôsobujú toxické emisie. (19)

Navrhujeme nasledovné:

1. **Stanoviť záväzné normy a štandardy** pre výstavbu a prevádzku zariadení mechanicko-biologickej úpravy v SR.

Nasledovné opatrenie má zabezpečiť finančné prostriedky na zavedenie separovaného zberu a rozvoj

zhodnocovania BRKO, ktorý je najväčšou zložkou KO.

Navrhujeme nasledovné:

2. **Zaviesť poplatky za spaľovanie odpadov v spaľovniach odpadov.** Navrhujeme, aby všetky zariadenia na spaľovanie odpadov odvádzali do účelového fondu poplatok za každú tonu spáleného odpadu. Poplatok by mohol začať na sume 3,31 Eur / 100 Sk za 1 tonu spáleného odpadu a každý rok by bol automaticky zvýšený o 3,31 Eur / 100 Sk. Vybieraná suma bude účelovo viazaná na rozvoj separovaného zberu biologicky rozložiteľných odpadov a ich zhodnocovanie. Ročne by sa takto mohlo k tomuto účelu vyberať vyše 663.878,37 Eur / 20.000.000,- Sk.
3. **Zaviesť poplatky za energetické zhodnocovanie odpadov spaľovaním.** Navrhujeme, aby všetky zariadenia na energetické zhodnocovanie odpadov spaľovaním odvádzali do účelového fondu poplatok za každú tonu takto zhodnoteného odpadu. Poplatok by mohol začať na sume 1,65 Eur / 50,- Sk za 1 tonu takto zhodnoteného odpadu a každý rok by bol automaticky zvýšený o 1,65 Eur / 50,- Sk. Vybieraná suma bude účelovo viazaná na rozvoj separovaného zberu biologicky rozložiteľných odpadov a ich zhodnocovanie.
4. **Legislatívne ustanoviť, že všetky zariadenia a technológie spaľujúce zmesový komunálny odpad sú zariadenia na zneškodňovanie odpadov** a nie zariadenia k energetickému využívaniu odpadov. Za zariadenia k energetickému využívaniu odpadov je možné považovať iba tie, ktoré spaľujú certifikované palivá vyrobené z odpadu, pričom zmesový komunálny odpad palivom nie je.

7. RECYKLÁCIA ODPADOV

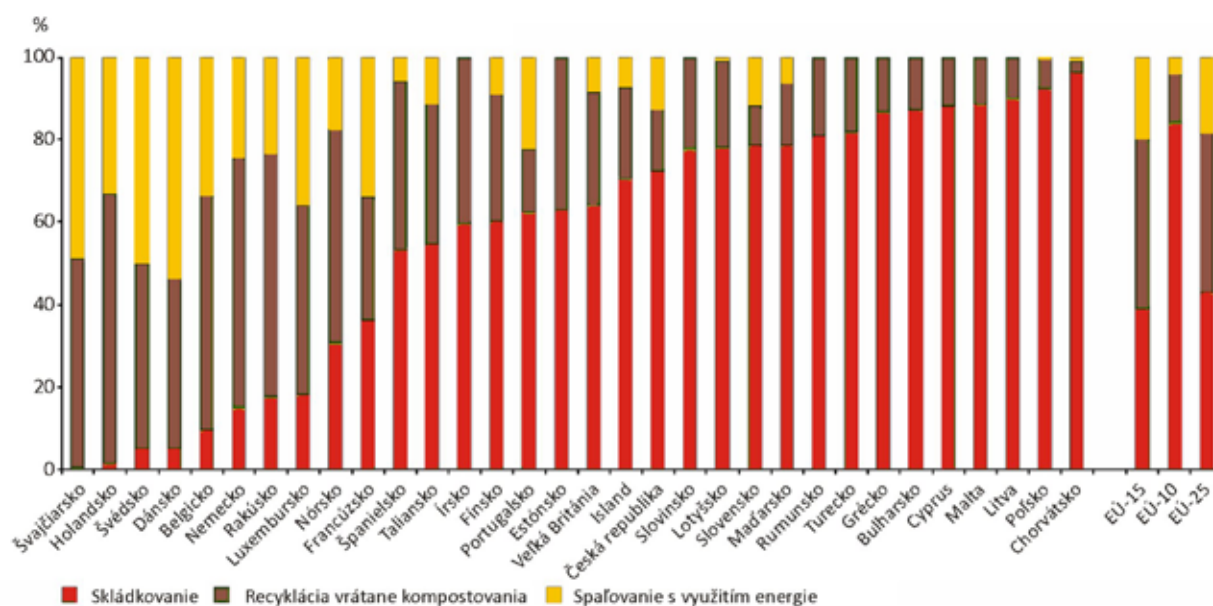
Recyklácia odpadov je po predchádzaní vzniku odpadov a opätovnom používaní najlepším spôsobom ako riešiť narastajúce množstvá odpadov. Má najmenšiu mieru negatívnych vplyvov na životné prostredie spomedzi spôsobov nakladania s odpadom.

Recyklácia odpadov je cestou šetrenia primárnych zdrojov energie a surovín. Najnovšie analýzy Európskej environmentálnej agentúry ukázali, že má i veľký vplyv na objem emisií skleníkových plynov. Predpokladá sa, že čistý objem emisií skleníkových plynov z procesov nakladania s komunálnym odpadom klesne do roku 2020 z približne 55 miliónov ton ekvivalentu CO₂ ročne z konca osemdesiatych rokov na 10 miliónov ton ekvivalentu CO₂. Recyklácia predstavuje 75 % celkových nevyprodukovaných emisií do roku 2020 a spaľovanie takmer 25 %. Lepšie hospodárenie s komunálnym odpadom zníži emisie skleníkových plynov v Európe.

Takto sa EÚ podarí naplniť ciele stať sa recyklačnou spoločnosťou, ako sa uvádza v tematickej stratégii predchádzania vzniku odpadu a jeho recyklácie EÚ.(7)

Recyklácia je i cestou sociálnych prínosov. Oživuje sa miestne hospodárstvo, pribúdajú pracovné príležitosti, hlavne pre znevýhodnené skupiny ľudí. V Nemecku zamestnáva odpadový a recyklačný priemysel cca 150 ľudí. V Škótsku priniesla recyklácia 100.000 ton odpadu vytvorenie až 150 pracovných miest. Vo vybraných mestách USA spočítali, že na každých 100.000 ton odpadu zozbieraného a vytriedeného odpadu sa vytvorí až 79 pracovných miest a po začatí výroby nových produktov z týchto druhotných surovín je možné počítať s ďalšími 162 miestami. Je to 3x viac v porovnaní so skládkovaním rovnakého množstva odpadov. (19)

GRAF Č. 7: PODIEL SKLÁDKOVANIA, RECYKLÁCIE VRÁTANE KOMPOSTOVANIA A SPAĽOVANIA S VYUŽITÍM ENERGIE V KRAJINÁCH EÚ

Zdroj: EEA (2)

Netreba zabúdať na ekonomické prínosy recyklácie. Využitie domácich druhotných surovín znižuje závislosť na dovoze primárnych surovín zo zahraničia.

V niektorých štátoch Európskej únie podľa ich vysokej miery recyklácie už na uvedené výhody prišli.

Štátom EÚ, ktorý vedie v miere recyklácie odpadu je Nemecko so 46%. (5) Od roku 2000 dosahuje viac ako 40% priemerné miery materiálového využitia, v niektorých vidieckych oblastiach je to až viac ako 50%.

Ďalším v poradí je Belgicko s 39%ami. Túto mieru recyklácie výrazne ovplyvňuje Flámsky región. Má viac ako 20-ročné skúsenosti s intenzívnou recykláciou a kompostovaním odpadu. (19) Za posledných 5 rokov sa objavil veľký počet Centier opätovného používania, ktoré sú väčšinou prevádzkované pri Zberných dvoroch.

Flámsky región prekračuje 60% mieru recyklácie na svojom území. Dosiahol to kombináciou legislatívnych a ekonomických nástrojov na regionálnej úrovni:

- dohody s obcami, ktoré prisľúbili dosiahnutie ekologických cieľov prekračujúcich národnú legislatívu výmenou za finančnú podporu,
- priamymi platbami za zmesový odpad vznikajúci v domácnostiach podľa množstva,
- zákazy ukladať niektoré druhy odpadov na skládky. (19)

Podľa štatistík Európskej environmentálnej agentúry za rok 2007 Slovensko zrecyklovalo 2% KO. Slovenská agentúra životného prostredia udáva v Správe o stave životného prostredia v SR za rok 2007 o niečo vyššiu - 5 %tnú mieru recyklácie komunálneho odpadu. Ani jedno a ani druhé uvedené číslo nemôžeme považovať za dostatočné, ak vezmeme do úvahy, že na Slovensku sú vybudované a prevádzkované dostatočné recyklačné kapacity.

V materiáli s názvom „Informácia o opatreniach v oblasti recyklácie kľúčových materiálov ohrozujúcich životné prostredie a spôsobe ich realizácie“ (35), ktorú predložil na rokovaní vlády dňa 6. mája 2009 minister ŽP SR, je uvedený odborný odhad vybudovaných recyklačných kapacít pre v súčasnosti problematické odpady - plasty, papier, sklo, kovový šrot. Kapacita prevádzkovaných recyklačných zariadení pre najvýznamnejšie komodity odpadov spolu s údajmi o množstve vzniknutého odpadu v r. 2007 a množstve recyklovaného odpadu sú uvedené v tabuľke č. 8.

Medzi mierou recyklácie a množstvom vyseparovaných odpadov je viditeľný súvis. V krajinách, kde je najvyššia miera recyklácie, je i najväčší podiel vyseparovaného odpadu zo zmesového odpadu.

V krajinách EÚ sa zrecykluje okolo 405 miliónov ton odpadu a štúdie hovoria, že by sa mohlo zrecyklovať ešte ďalších 212 miliónov ton. (34) Ako je vidieť (i nižšie konkrétne v jednotlivých krajinách EÚ) ešte zostáva v zmesovom odpade veľmi veľa kvalitného budúceho materiálu na recykláciu ako je odpadové sklo, odpadový papier a pod.

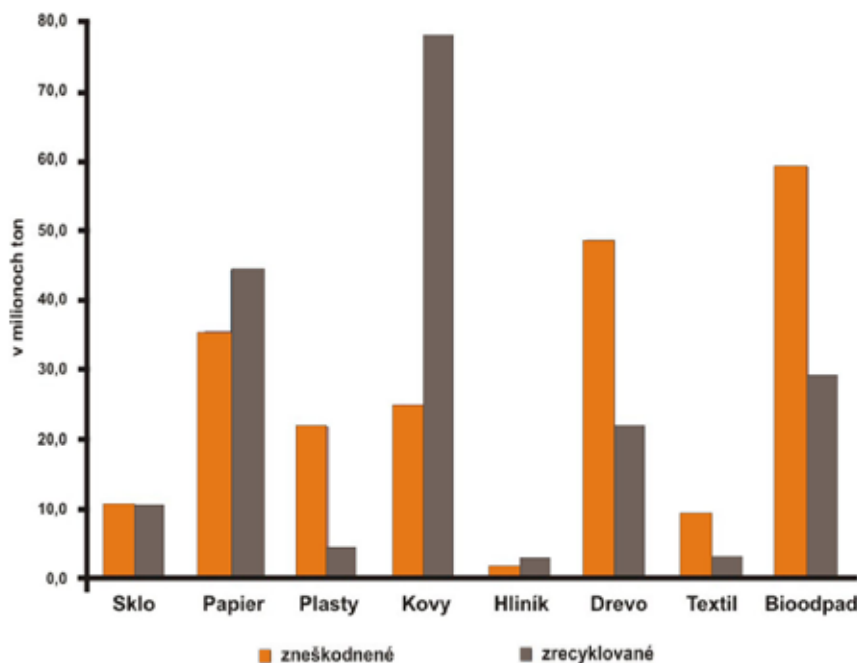

TABUĽKA Č. 8: RECYKLAČNÁ KAPACITA PRE VYBRANÉ DRUHY ODPADOV NA SLOVENSKU K 31. 12. 2008

Komodita	Recyklačná kapacita trhu v SR k 31.12.2008 (t)	Vzniknuté množstvo odpadov v 2007 (t)	Materiálová recyklácia v 2007 (t)
papier	320 000	204 660	110 662
sklo	128 000	68 920	20 321
plasty	98 000	81 140	40 160
kovové obaly	1 727 730	17 500	12 830

ZDROJ: WWW.ROKOVANIA.SK (35)

GRAF Č. 8: MNOŽSTVO ZRECYKLOVANÝCH A ZNEŠKODNENÝCH ODPADOV PODĽA DRUHOV - V MILIÓNOCH TON V KRAJINÁCH EÚ CELKOM

ZDROJ: FOE EUROPE (34)

Slovensko sa v množstve vyseparovaných odpadov idúcich na recykláciu nachádza medzi štátmi EÚ niekde smerom k najmenším číslam.

Len pri biologicky rozložiteľnom odpade sa nachádza na predných miestach - na 8. mieste s necelými 40 %. Tento údaj odzrkadľuje zhodnocovanie biologicky rozložiteľného odpadu v poľnohospodárstve a z čistenia vôd.

Čo dokazujú i predchádzajúce údaje, na Slovensku sa vyseparuje pomerne malé množstvo odpadov. Ročne vzniká cca 309 kg komunálneho odpadu. Za využitia recyklačných kapacít Slovenska by každý obyvateľ mohol v priemere vyseparovať okolo 250 kg komunálneho odpadu a odovzdať ho na recykláciu. V skutočnosti to však v roku 2007 bolo len 16 kg.

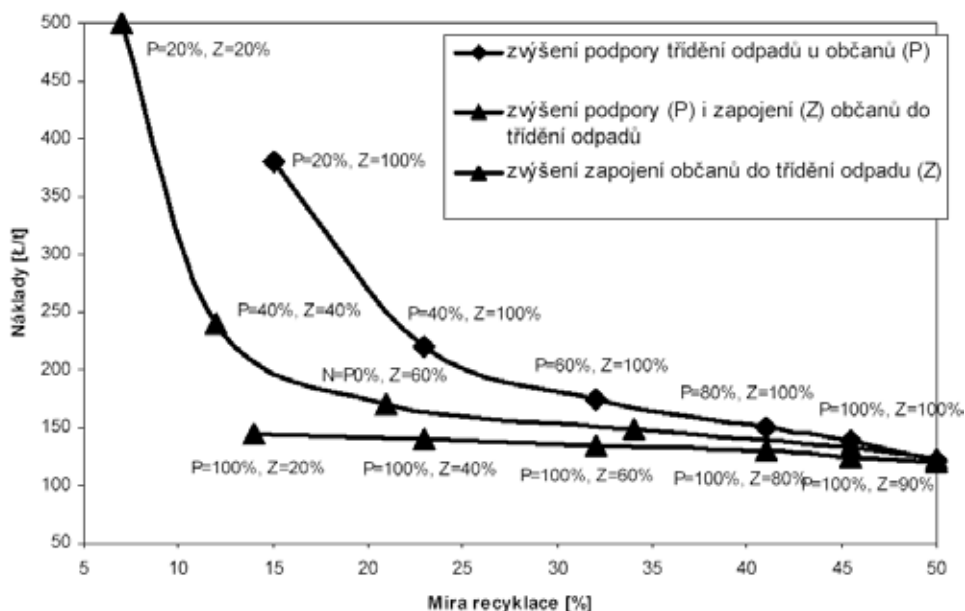
Je viacero dôvodov, prečo tomu tak je:

- slabá informovanosť (samospráv o možnostiach v separovanom zbere a pôvodcov odpadov v jednotlivých obciach o zavedených systémoch),
- silné naviazanie samospráv na odpadové firmy (ekonomické a zmluvné),
- nezáujem o zmenu zo strany samospráv (odpady nie sú väčšinou prioritou),

- slabá ekonomická motivácia
  - nízke výkupné ceny surovín
  - nízke príspevky za vyseparované zložky odpadu pre obce
  - nízke skládkovacie poplatky
  - neexistujúce poplatky za spaľovanie odpadu
  - chýbajúca motivácia pôvodcov odpadov,
- slabá dostupnosť separovaného zberu pre pôvodcov odpadu (málo kontajnerov rozmiestnených na území obce, vysoká donášková vzdialenosť až 200 až 300m)
  - slabá podpora separovaného zberu a recyklácie (informačná, ekonomická, technická, legislatívna...) a kontrola zo strany štátu.

Nesprávne zavedeným a prevádzkovaným separovaným zberom odpadov výrazne klesá zapojenosť obyvateľstva. Tým sa znižuje aj účinnosť separovaného zberu, čo je úzko spojené so zvyšovaním prevádzkových nákladov v prepočte na jednu tonu odpadu.

GRAF Č. 9: VPLYV ÚČINNOSTI SEPAROVANÉHO ZBERU NA EKONOMIKU ZBERU

ZDROJ: HUMMEL (36)

Podmienky na zlepšenie kvality ale i kvantity separovaného zberu:

- Správna voľba systému separovaného zberu
- Optimalizácia rozmiestnenia nádob
- Optimalizácia frekvencie zvozu
- Finančná motivácia
- Kontrola pri zvoze
- Osveta a komunikácia
- Nádobý na požiadanie
- Zberné dvory

V zásade platí: dobrú účinnosť separovaného zberu sa dá dosiahnuť dostatočne pohodlným systémom zberu odpadov pre obyvateľov, ktorý bude zohľadňovať špecifické podmienky územia.

Za predpokladu dodržania legislatívy v odpadovom hospodárstve je vývoj do roku 2020 v recyklácii a ďalších postupoch materiálového zhodnotenia odpadov pre Slovensko pomerne dobrý. Pre krajiny EÚ 15 sa uvádza priemerné zvýšenie približne o 6 % a podobne pri energetickom zhodnotení zvýšenie minimálne o 25 %. (7)

TABUĽKA č.9: MNOŽSTVÁ RECYKLOVANÝCH DRUHOV ODPADOV A MNOŽSTVÁ NERECYKLOVANÝCH DRUHOV ODPADOV, KTORÉ UKAZUJÚ MOŽNOSTI RECYKLÁCIE - V MILIÓNOCH TON V JEDNOTLIVÝCH KRAJINÁCH EÚ

Krajina	Skló recyklované	Skló, ktoré je možné ešte zrecyklovať	Papier recyklovaný	Papier, ktorý je možné ešte zrecyklovať	Plasty recyklované	Plasty, ktoré je možné zrecyklovať	Železo a kovy recyklované	Železo a kovy, ktoré je možné zrecyklovať	Hliník recyklovaný	Hliník, ktorý je možné ešte zrecyklovať	Drevo zhodnotené	Drevo, ktoré je možné ešte zhodnotiť	Textil recyklovaný	Textil, ktorý je ešte možné zrecyklovať	Bloodpad zhodnotený	Bloodpad, ktorý je možné ešte zhodnotiť
Rakúsko	0.214	0.091	1.195	0.806	0.102	0.478	1.302	0.403	0.085	0.038	0.604	1.542	0.120	0.299	0.918	1.386
Belgicko	0.400	0.220	1.909	0.906	0.205	0.785	1.831	0.600	0.070	0.035	0.324	1.372	0.150	0.230	1.059	2.544
Bulharsko	0.014	0.166	0.272	0.300	0.011	0.241	1.121	0.933	0.029	0.024	0.113	0.596	0.010	0.172	0.000	1.452
Cyprus	0.001	0.011	0.067	0.083	0.007	0.043	0.028	0.028	0.001	0.001	0.001	0.075	0.000	0.021	0.029	0.097
Česká republika	0.096	0.196	0.580	0.600	0.092	0.0341	1.022	0.722	0.046	0.025	0.231	0.748	0.030	0.297	0.476	1.227
Dánsko	0.147	0.039	0.733	0.383	0.037	0.328	0.897	0.143	0.034	0.018	0.593	0.320	0.046	0.083	0.148	0.806
Estónsko	0.020	0.059	0.139	0.199	0.005	0.088	0.254	0.194	0.010	0.006	0.624	0.852	0.001	0.049	0.103	0.232
Fínsko	0.127	0.103	0.613	0.330	0.019	0.248	1.154	0.411	0.029	0.010	2.481	2.712	0.006	0.079	0.335	0.550
Francúzsko	1.838	1.330	5.225	4.141	0.0413	3.008	11.805	3.314	0.456	0.277	4.281	4.391	0.419	0.879	3.629	6.355
Nemecko	2.967	1.442	12.959	5.910	1.716	2.777	17.784	3.803	0.724	0.308	2.515	6.844	0.882	1.341	10.782	7.589
Veľká Británia	1.125	1.866	5.690	6.485	0.360	3.695	9.076	2.670	0.469	0.179	2.748	3.530	0.321	1.502	3.137	0.170
Grécko	0.038	0.128	0.420	0.574	0.014	0.406	0.901	0.474	0.052	0.039	0.039	0.843	0.009	0.147	0.032	1.639
Maďarsko	0.023	0.152	0.306	0.358	0.038	0.299	1.359	0.872	0.061	0.026	0.180	0.629	0.009	0.133	0.209	1.293
Írsko	0.087	0.074	0.394	0.568	0.028	0.289	0.494	0.182	0.012	0.011	0.147	0.228	0.013	0.170	0.096	1.042
Taliano	1.285	1.321	4.357	5.507	0.485	2.851	3.391	3.212	0.370	0.203	2.648	3.207	0.274	0.252	2.055	0.301
Lotyšsko	0.001	0.007	0.037	0.044	0.001	0.007	0.013	0.004	0.002	0.001	0.041	0.141	0.000	0.005	0.049	0.109
Litva	0.022	0.091	0.076	0.145	0.019	0.090	0.504	0.176	0.010	0.006	0.029	0.231	0.006	0.035	0.214	0.262
Luxembursko	0.034	0.023	0.075	0.040	0.010	0.029	0.120	0.057	0.006	0.001	0.016	0.059	0.003	0.010	0.066	0.040
Malta	0.003	0.008	0.020	0.032	0.004	0.015	0.038	0.038	0.002	0.002	0.003	0.032	0.001	0.007	0.000	0.085
Holandsko	0.421	0.226	2.099	1.167	0.096	1.058	2.204	0.378	0.107	0.046	0.407	2.162	0.067	0.337	2.305	2.512
Poľsko	0.510	1.210	0.965	1.348	0.163	1.395	3.330	1.119	0.103	0.104	0.494	3.666	0.117	0.699	0.542	2.406
Portugalsko	0.091	0.146	0.595	0.809	0.077	0.485	0.003	0.001	0.021	0.018	0.128	0.732	0.044	0.161	0.118	0.773
Rumunsko	0.289	0.515	0.626	1.179	0.022	0.476	3.895	1.956	0.042	0.037	0.121	1.801	0.075	0.345	0.148	1.330
Slovensko	0.033	0.188	0.201	0.203	0.019	0.137	0.639	0.370	0.012	0.011	0.123	0.406	0.010	0.077	0.477	0.766
Slovinsko	0.015	0.038	0.073	0.069	0.016	0.035	0.242	0.153	0.004	0.004	0.083	0.291	0.003	0.022	0.157	0.765
Španielsko	0.733	1.160	3.282	2.973	0.494	1.881	6.428	2.005	0.221	0.111	0.386	4.007	0.134	0.891	1.276	7.133
Švédsko	0.168	0.270	1.329	0.805	0.059	0.335	2.776	0.681	0.084	0.038	2.394	7.292	0.040	0.147	0.574	0.885
CELKOM (mt)	10.712	10.876	44.217	35.262	4.490	21.755	77.711	24.907	3.062	1.577	21.741	48.714	2.801	9.387	28.833	59.109
		166.32		912.23		2.302.55		878.72		834.55		-801.83		1931.84		-972.93

7.1 Návrhy na riešenia

Navrhujeme nasledovné:

1. Ustanoviť v čo najkratšej dobe povinnosť zaviesť legislatívne štandardy separovania odpadov:

a) Separovaný zber sa v obci uzná ak splní tieto podmienky

- v IBV pre každý rodinný dom / skupinu rodinných domov:
  - zabezpečiť zberné nádoby alebo vrecia
  - maximálna donášková vzdialenosť do 30 m
- v KBV (bytové domy)
  - zabezpečiť zberné nádoby dostatočného objemu
  - nádoby na triedený zber by sa mali nachádzať všade tam, kde sú zberné nádoby na zmesový odpad
  - maximálna donášková vzdialenosť do 50 m
- vrecia a zberné nádoby musia byť výrazným a ľahko zrozumiteľným spôsobom označené - ideálne s popisom, čo sa do nich môže ukladať a čo nie
- prevádzkovateľ musí zabezpečiť pravidelný odvoz

b) Vyššie stanovené podmienky je možné zmierniť v týchto prípadoch (požiadat' o výnimku príslušný Obvodný úrad ŽP. Musí byť navrhnutý alternatívny spôsob zberu vyseparovaných zložiek)

- v *historických centrách miest*, kde by organizácia triedeného zberu mohla spôsobovať technické problémy pri zbere alebo pri dosahovaní kvality zbieraného odpadu;
- vo *vidieckych alebo takmer neosídlených oblastiach* (lazy, kopanice) s hustotou obyvateľstva nižšou ako 10 obyvateľov na kilometer štvorcový, kde by zavedenie separovaného zberu podľa vyššie uvedených podmienok nebolo environmentálne opodstatnené.

Je potrebné zaviesť také opatrenia, ktoré zabezpečia obciam dostatočnú ekonomickú podporu pre systémy separovaného zberu odpadov a znížia tak negatívny

dopad výkyvov (v súčasnosti výrazného zníženia) výkupných cien za vyseparované zložky odpadu.

Navrhujeme nasledovné:

2. **Zaviesť systém vyplácania bonusov k obligatórnemu príspevku** podľa § 64 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch od Recyklačného fondu pre obce. Tento systém bonusov bude zohľadňovať účinnosť separovaného zberu, komplexnosť separovaného zberu a dostupnosť separovaného zberu k pôvodcom odpadu.

3. **Ustanoviť zákaz pre Recyklačný fond prispievať obligatórnym príspevkom na energetické zhodnocovanie odpadov.**

Ďalšie z navrhovaných opatrení má zabezpečiť, aby Recyklačný fond mal väčšie množstvo finančných prostriedkov na zvýšenie nárokovateľného príspevku

podľa § 64 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a aby tieto finančné zdroje neboli míňané na iné veci, ako podpora obcí v separovanom zbere.

Navrhujeme nasledovné:

4. Zaviesť **povinnosť** pre **výrobcov a dovozcov** výrobkov a materiálov stanovených zákonom č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov **platiť príspevky do Recyklačného fondu za 100 % výrobkov uvedených na trh v SR** (resp. za tú časť do 100 %, ktorej zhodnotenie nezabezpečia sami).
5. Zaviesť **povinnosť** pre povinné osoby alebo nimi zriadené oprávnené organizácie, ktoré sú oslobodené od platenia príspevku do Recyklačného fondu podľa § 44, 44a, 46 a 48 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, **vyplácať príspevok obciam** pri hodnovernom preukázaní odovzdania vyseparovaných zložiek odpadu na zhodnotenie. Jednalo by sa o zavedenie nárokovateľného príspevku pre obce od povinných osôb a oprávnených organizácií.
6. **Ustanoviť zákaz pre Recyklačný fond podporovať výstavbu zariadení na zhodnocovanie odpadov.**
7. **Zaviesť účinný a prehľadný systém kontroly využívania finančných prostriedkov, systém efektívnosti využívania finančných prostriedkov a systém vyhodnocovania efektívnosti finančných prostriedkov** Recyklačným fondom.

Ďalšie opatrenie má zabezpečiť, aby sa domáce spracovateľské kapacity vybudovaných recyklačných

závodov využívali prednostne pre domáce vyseparované zložky odpadu.

Navrhujeme nasledovné:

8. **Zabezpečiť prednostné využívanie domácich zdrojov vyseparovaných zložiek odpadov pri recyklácii.** Dovoz vyseparovaných zložiek odpadov určených na recykláciu povoliť len v množstve, ktoré je nevyhnutné na vyrovnanie rozdielu medzi plánovanou spracovateľskou kapacitou a vyzbieranými množstvami v SR.

Nasledovnými opatreniami predpokladáme zníženie nákladov na zavedené systémy nakladania s odpadmi v obciach. Napr. zber a úprava (dotriedňovanie) napr.

plastových obalov na stanovenú mernú jednotku patrí medzi najdrahšie v celom separovanom zbere).

Navrhujeme nasledovné:

9. **Zaviesť do praxe povinné zálohovanie vybraných obalov** (§ 7 ods. 3 zákona č. 529/2002 Z. z. o obaloch a o zmene a doplnení niektorých zákonov).
10. **Vytvoriť informačný systém**, ktorý zabezpečí odbornú a nestrannú informovanosť všetkých samospráv o správnej odpadovej praxi v obci.

Posudzovaniu vplyvov na životné prostredie by mali podliehať také činnosti, u ktorých sa očakáva skutočný zásah do prírodného prostredia, ohrozenie alebo poškodenie aspoň jednej zo zložiek životného prostredia. V žiadnom prípade by posudzovaniu vplyvov na životné prostredie nemali podliehať činnosti, ktoré už samotnou podstatou sú prínosom pre životné prostredie, a pre realizáciu ktorých je toto posudzovanie byrokratickou brzdou spôsobujúcou nielen oddialenie realizácie činnosti, ale aj zvýšenie finančných nákladov vzhľadom na zabezpečenie mnohých povinných úkonov a podkladov pre konanie v zmysle príslušného

zákona. Územné konanie a konanie pre stavebné povolenie sú v týchto prípadoch postačujúcimi nástrojmi orgánov štátnej správy a zárukou splnenia požiadaviek právnych predpisov na úseku územného plánovania, vlastníckych práv, ochrany zdravia a bezpečnosti, ochrany zložiek životného prostredia, odpadového hospodárstva, technických noriem a príslušných záväzných dokumentov. Pri návrhu zmien v Prílohe č. 8, tab. 9 „Infraštruktúra“ sme vychádzali okrem samotného posudzovania vplyvu činností vo vzťahu ku kategórii odpadu, druhu zariadenia, spôsobu nakladania s odpadmi aj z porovnania našej národnej legislatívy

s legislatívou iných štátov (ČR, NSR...) ako aj so samotnou Smernicou Rady č. 97/11/ES, ktorá pozmeňuje Smernicu 85/337/EHS o posudzovaní vplyvov niektorých verejných a súkromných projektov na prírodné prostredie.

Súčasný znenie predmetnej tabuľky v Prílohe č. 8 predstavuje absurdný právny stav, nakoľko spaľovňa odpadov je posudzovaná rovnako prísne ako každá kompostáreň, v ktorej sa vyprodukuje viac ako 10t kompostu za rok alebo triediaca linka na papier, lisovacie zariadenie na papier... Smernica Rady č. 97/11/ES, ktorá pozmeňuje Smernicu 85/337/EHS o posudzovaní vplyvov niektorých verejných a súkromných projektov na prírodné prostredie ponecháva určenie prahov alebo kritérií u činností, projektov na jednotlivé členské štáty. Povinnému hodnoteniu podľa tejto smernice podlieha skládkovanie nebezpečných odpadov,

zariadenie pre odstraňovanie nebezpečného odpadu spaľovaním, chemickým spracovaním a zariadenie pre odstraňovanie nie nebezpečného odpadu spaľovaním, chemickým spracovaním s kapacitou viac ako 100 ton odpadu za deň. Ostatné členské štáty Európskej únie, ktorých legislatíva ohľadom posudzovania vplyvov na životné prostredie bola pri tomto návrhu porovnávaná s našou, stanovili rozumnejšie a reálnejšie hraničné limity pre posudzovanie vplyvov na životné prostredie.

Nami navrhovaná úprava by mala zabezpečiť nielen rozumný a odôvodnený prístup k rôznym činnostiam vo vzťahu k povinnosti posudzovania vplyvov na životné prostredie, ale v konečnom dôsledku by znamenala oveľa efektívnejší, transparentnejší a hospodárnejší výkon štátnej správy, v kompetencii ktorej je riadenie tohto procesu.

Navrhujeme nasledovné:

11. V tab. 9 riadok 3. navrhujeme zrušiť úplne limit pre zisťovacie konanie ako aj povinné hodnotenie, nakoľko každá skládka nie nebezpečného odpadu, ktorý predstavuje vlastne komunálny odpad, je vzhľadom na svoju rôznorodosť dovezených odpadov, potenciálnym ohrozením všetkých zložiek životného prostredia ako aj ohrozením zdravia ľudí.
12. V tab.9 navrhujeme doplniť nové riadky 5., 6., 7. a 8., pri ktorých každé zariadenie na nakladanie s nebezpečnými odpadmi (okrem zberu) podlieha povinnému hodnoteniu a pri zariadení na úpravu, spracovanie a zhodnocovanie ostatných odpadov je stanovený hraničný limit nad 5000 t/rok. Zariadenie na zber nebezpečných odpadov je zahrnuté do riadku 9. a podlieha zisťovaciemu konaniu. Zrušuje sa pôvodný riadok 5., 6. a 9., pričom pre zariadenie na zhodnocovanie ostatného stavebného odpadu miesto zrušeného riadku 9. platí riadok 8.

Príloha č. 8 k zákonu č. 24/2006 Z. z.

ZOZNAM NAVRHOVANÝCH ČINNOSTÍ PODLIEHAJÚCICH POSUDZOVANIU ICH VPLYVU NA ŽIVOTNÉ PROSTREDIE**9. Infraštruktúra**

Rezortný orgán: Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky pre položky č. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9.

Pol. číslo	Činnosť, objekty a zariadenia	Prahové hodnoty	
		Časť A (povinné hodnotenie)	Časť B (zistovacie konanie)
1.	Odkaliská, úložiská popolčeka a odvaly hlušiny s kapacitou	od 250 000 m ³	od 50 000 m ³ do 250 000 m ³
2.	Skládky odpadov na nebezpečný odpad	bez limitu	
3.	Skládky odpadov na zneškodňovanie nie nebezpečného odpadu s kapacitou	~~od 250 000 m³~~ bez limitu	~~od 50 000 m³ do 250 000 m³~~
4.	Skládky odpadov na inertný odpad s kapacitou		nad 250 000 m ³
5.	Zariadenia na zneškodňovanie nebezpečných odpadov spaľovaním, fyzikálno-chemickou úpravou vrátane zariadení na ich energetické využitie	bez limitu	
6.	Zariadenia na zneškodňovanie ostatných odpadov spaľovaním, fyzikálno-chemickou úpravou vrátane zariadení na ich energetické využitie	bez limitu	
7.	Zariadenia na úpravu, spracovanie a zhodnocovanie nebezpečných odpadov	bez limitu	
8.	Zariadenia na úpravu, spracovanie a zhodnocovanie ostatných odpadov		nad 5000 t/rok
5.	~~Zariadenia na zneškodňovanie ostatných odpadov spaľovaním alebo zariadenia na úpravu, spracovanie a zhodnocovanie ostatných odpadov~~	bez limitu	
6.	~~Zariadenia na zneškodňovanie nebezpečných odpadov spaľovaním, alebo zariadenia na úpravu, spracovanie a zhodnocovanie nebezpečných odpadov~~	bez limitu	
7-9.	Stavby, objekty a zariadenia na nakladanie s nebezpečným odpadom, ak nie sú uvedené v položkách č. 2, 3 a 6, 5 a 7		bez limitu
8-10.	Skladovanie odpadov zo železných kovov a z neželezných kovov a starých vozidiel		bez limitu
9.	Zariadenia na zhodnocovanie ostatného stavebného odpadu	od 100 000 t/rok	od 50 000 t/rok do 100 000 t/rok
10-11.	Zariadenia na zneškodňovanie odpadov (nezahrnuté v položkách č. 1 až 9 - 1 až 6)		bez limitu

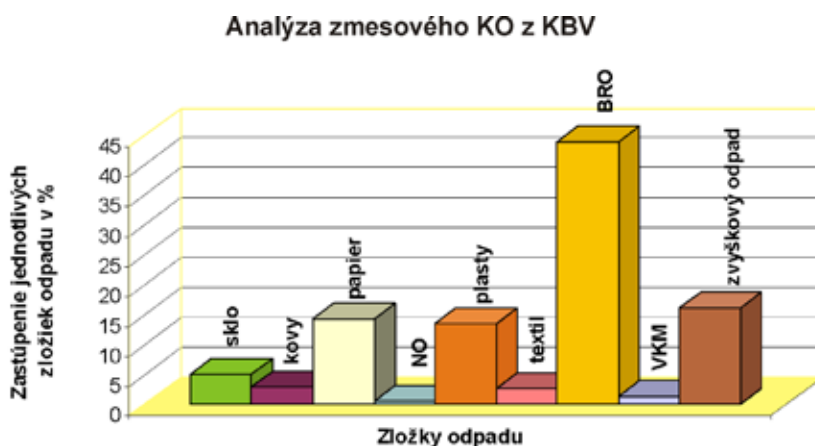
8. BIOLOGICKY ROZLOŽITEĽNÝ KOMUNÁLNY ODPAD

Biologicky rozložiteľný komunálny odpad (BRKO) je akýkoľvek odpad vznikajúci v komunálnej sfére, ktorý podlieha anaeróbnemu a aeróbnemu rozkladu.

BRKO je váhovo najvýznamnejšou zložkou komunálneho odpadu (KO). Je v ňom zastúpený 45 až 70%. (18) V ňom je najviac zastúpený biologický odpad (napr. kuchynský a záhradný odpad) a papier.

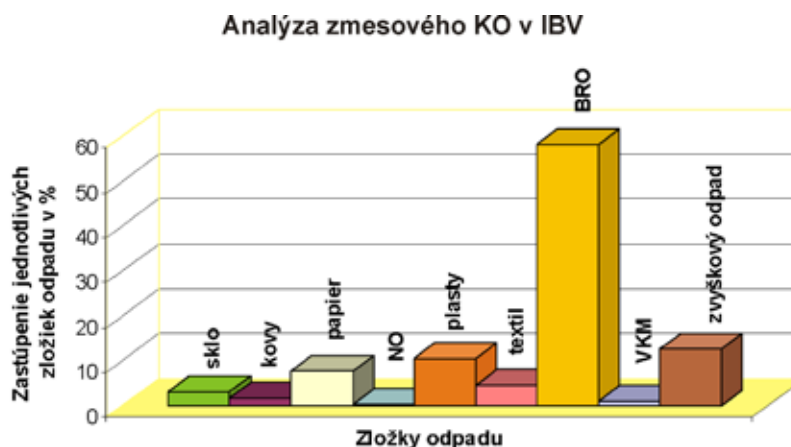
Biologický odpad sa definuje ako biologicky rozložiteľný odpad (BRO) zo záhrad a parkov, potravinový a kuchynský odpad z domácností, reštaurácií, stravovacích a maloobchodných zariadení a porovnateľný odpad z potravinárskych závodov. Nezahŕňa zvyšky z lesníctva alebo poľnohospodárstva, hnoj, splaškové kaly alebo iný BRO ako sú prírodné textilie, papier alebo spracované drevo.

GRAF Č. 10: PRÍKLAD HMOTNOSTNÉHO PODIELU ZLOŽIEK KO ZO ZÁSTAVBY KBV V MESTE MODRA

ZDROJ: Moňok (20)

GRAF Č. 11: PRÍKLAD VÁHOVÉHO PODIELU ZLOŽIEK KO ZO ZÁSTAVBY IBV V MESTE MODRA

ZDROJ: Moňok (20)

Podľa Katalógu odpadov (vyhláška MŽP SR č. 284/2001 Z. z.) ide v prípade BRKO o nasledovné druhy odpadov:

- **tzv. zelený odpad**
  - 20 02 01 BRO zo záhrad parkov a cintorínov
- **tzv. kuchynský odpad**
  - 20 01 08 BRO z kuchýň a reštaurácií
  - 20 01 25, 26 jedlé oleje a tuky
- **iné BRKO**
  - 20 01 01 papier a lepenka
  - 20 01 11 textílie
  - 20 01 37, 38 drevo
  - 20 03 02 odpad z trhovísk
  - 20 03 04 kal zo septikov

8.1 Legislatíva EÚ

Otázkou nakladania s biologickým odpadom sa zaoberá rad právnych nástrojov EÚ. Požiadavky odpadového hospodárstva vo všeobecnosti, ako je ochrana životného prostredia a ľudského zdravia počas úpravy odpadu a prioritná recyklácia odpadu, sú ustanovené v revidovanej **rámцovej smernici o odpadoch**, ktorá obsahuje aj prvky vzťahujúce sa na biologický odpad (nové recyklačné ciele týkajúce sa kuchynského odpadu, ktoré môžu zahŕňať biologický odpad) a mechanizmus umožňujúci stanovenie kvalitatívnych kritérií pre kompost. Skládkovanie biologického odpadu sa rieši v **smernici o skládkach odpadov**, ktorá vyžaduje zníženie množstva biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu v skládkach. Revidovaná **smernica o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania** ustanovujúca hlavné zásady na povolenie a kontrolu zariadení na úpravu biologického odpadu sa bude vzťahovať na všetky spôsoby biologickej úpravy organického odpadu s vyššou kapacitou ako 50 ton/deň. Spaľovanie biologického odpadu je regulované v **smernici o spaľovaní odpadov**, zatiaľ čo pravidlá týkajúce sa zdravia v prípade kompostovania a zariadenia na výrobu bioplynu, v ktorých sa upravujú živočíšne vedľajšie produkty, sú ustanovené v **nariadení o živočíšnych vedľajších produktoch**. Navrhovaná **smernica o obnoviteľných zdrojoch energie** obsahuje aj opatrenia týkajúce sa úlohy biologického odpadu pri dosahovaní cieľov v oblasti obnoviteľných zdrojov energie. (31)

Týmto právnymi predpismi sa neobmedzuje výber alternatív pre nakladanie s biologickými odpadmi v jednotlivých členských štátoch, len sa stanovujú určité rámcové podmienky, ktoré sa pri jednotlivých alternatívach musia dodržiavať.

8.1.1 Smernica Rady č. 1999/31/ES o skládkach odpadu

Tá členským štátom mimo iné ukladá:

- vypracovať národné stratégie, ktoré zabezpečia dosiahnutie obmedzenia množstva BRO ukladaného na skládky odpadu a to prostriedkami ako je recyklácia, kompostovanie, výroba bioplynu alebo materiálové a energetické využitie;
- táto stratégia musí zaisťovať, aby sa od vstupu smernice do jej platnosti množstvo BRO ukladaného na skládky znižovalo takto – do 5 rokov na 75%, do 8 rokov na 50% a do 15 rokov na 35% množstva vznikajúceho v roku 1995.

Táto smernica jasne uprednostňuje využívanie biologicky rozložiteľných odpadov v rámci hierarchie nakladania s odpadmi – materiálové zhodnotenie pred energetickým zhodnocovaním a zneškodňovaním odpadu. Z toho vyplýva, že všetok bioodpad, ktorý nie je kontaminovaný cudzorodými látkami a ďalšími nevhodnými prímiesami (podľa národných noriem), by mal byť prednostne využívaný k výrobe kompostov alebo by mal byť najprv podrobený tzv. anaeróbnej digescii na získanie bioplynu a následne kompostovaný.

Možnosť oddialenia plnenia daných cieľov o obdobie nepresahujúce 4 roky majú členské štáty, ktoré v roku 1995 ukladali na skládky odpadu viac ako 80% komunálneho odpadu. Túto možnosť využila aj Slovenská republika, čím sa jej ciele posunuli na obdobia do roku 2010, 2013 a 2020.

8.1.2 Nariadenie Európskej komisie č. 1774/2002 (ES)

Toto nariadenie začalo v SR platiť od nášho vstupu do EÚ v máji 2004. Týmto nariadením sa stanovujú zdravotné predpisy týkajúce sa živočíšnych vedľajších produktov neurčených pre ľudskú spotrebu. Nariadenie stanovuje a konkretizuje pravidlá pre nakladanie s týmito produktmi, sprísňuje zákaz skrmovania a navyše prináša vyššiu mieru kontroly (nariadenie sa nezapracováva do národných legislatív, ale platí priamo).

Nariadenie sa vzťahuje na nasledujúce kuchynské odpady:

- a) pochádzajúce z dopravných prostriedkov v medzinárodnej preprave,
- b) určené ku skrmovaniu zvieratami,
- c) určené k použitiu v závodoch na výrobu bioplynu alebo ku kompostovaniu.

Nariadenie č. 1774/2002 (ES) delí organické materiály do troch kategórií podľa hygienických rizík:

- a. Materiály **1. kategórie** – sem patrí okrem iného aj kuchynský odpad z dopravných prostriedkov v medzinárodnej preprave.
- b. Materiály **2. kategórie** – sem patrí okrem iného aj hnoj a obsah tráviaceho traktu.
- c. Materiály **3. kategórie** – sem patria okrem iného:
  - vedľajšie živočíšne produkty vznikajúce pri výrobe produktov určených k ľudskej spotrebe vrátane odtučnených kostí a oškvarkov;
  - zmätočné potraviny živočíšneho pôvodu alebo zmätočné potraviny obsahujúce produkty živočíšneho pôvodu s výnimkou kuchynského odpadu, ktoré z obchodných dôvodov, z dôvodov chyby pri výrobe alebo balení alebo inej chyby nepredstavujúcej nebezpečenstvo pre ľudí alebo zvieratá už nie sú určené k ľudskej spotrebe;
  - kuchynský odpad okrem odpadu z dopravných prostriedkov v medzinárodnej doprave.

Dôležité je, že i malá prímes materiálu z vyššej kategórie znamená vyššiu kategorizáciu a tým aj prísnejšie podmienky pre nakladanie s týmto materiálom.

Materiály 1. kategórie musia byť zneškodnené a žiadne recyklačné technológie nie sú povolené. Pre niektoré materiály 2. kategórie už prichádza v úvahu anaeróbna digestia a kompostovanie, ktoré sú možné i pre všetky materiály 3. kategórie.

Kompostárne a bioplynové stanice musia spĺňať **hlavne nasledujúce požiadavky** (podrobne popísané v prílohe č. VI. tohto nariadenia):

- pri kompostovaní alebo anaeróbnej digescii je nevyhnutné odpad nadrviť na častice s maximálnym rozmerom 12 mm,
- odpad musí zotrvať nad teplotou 70°C po dobu 60 minút,
- teplota musí byť priebežne zaznamenávaná a záznamy musia byť archivované pre prípad kontroly,
- kompost alebo digestát musí byť analyzovaný, mimo iného aj na patogénne organizmy.

Z požiadaviek Nariadenia č. 1774/2002 ES vyplývajú nasledujúce:

- kompostovanie kuchynských odpadov je možné iba v bioreaktoroch vybavených automatickým meraním teplôt,
- digestia kuchynských odpadov je možná iba na bioplynových staniciach s hygienizačným stupňom,
- hygienizačná jednotka musí byť navrhnutá tak, aby bolo možné vytvorenie špinavej a čistej zóny, ktorá zabráni opätovnej kontaminácii už zhygienizovaného bioodpadu,

- pôvodcovia odpadov, ktorí v súčasnosti svoje kuchynské odpady dávajú na skrmovanie, budú musieť v nasledujúcom období hľadať nové spôsoby zhodnocovania alebo zneškodňovania týchto odpadov. To sa stáva príležitosťou pre niektoré kompostárne a bioplynové stanice ako získať odpad k spracovaniu. Nakoľko tento odpad musí prejsť hygienizáciou, poplatok za využitie tohto odpadu by mal byť výrazne vyšší než u iných odpadov,
- požiadavky nariadenia budú musieť spĺňať i existujúce kompostárne využívajúce komunálne bioodpady zbierané v rámci triedeného zberu, ktoré obsahujú i kuchynské odpady. To sa bude týkať väčšiny systémov oddeleného zberu bioodpadu v SR.

Zvýšené náklady na využívanie kuchynských odpadov budú musieť platiť pôvodcovia odpadov vo zvýšenom poplatku za využívanie tohto odpadu.

8.2 Legislatíva SR

Právna úprava odpadového hospodárstva SR vo vzťahu k BRKO sa vyznačuje aproximáciou predpisov Európskej únie (EÚ). Hospodárenie s BRKO výrazne ovplyvňuje hlavne **Smernica Rady 1999/31/ES o skládkach odpadu a Nariadenie Európskej komisie č. 1774/2002 (ES)**.

Základným právnym predpisom v SR vo vzťahu k BRKO je zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov (zákon o odpadoch).

Ustanovením § 5 ods. 4 zákona o odpadoch je daná povinnosť v záväznej časti POH -navrhovať aj opatrenia na znižovanie množstva biologicky rozložiteľných odpadov ukladaných na skládky odpadov.

Základom je ustanovenie § 5 ods. 1 písm. d) vyhlášky MŽP SR č. 283/2001 Z. z. o vykonaní niektorých ustanovení zákona o odpadoch v znení neskorších predpisov, podľa ktorého záväzná časť POH kraja a okresu má obsahovať opatrenia na znižovanie množstva BRO ukladaných na skládky odpadov vyjadreného v jednotkách hmotnosti vo východiskovom a cieľovom roku s cieľom dosiahnuť znižovanie ukladania týchto odpadov na skládky odpadov takto:

- do 9-tich rokov od nadobudnutia účinnosti tejto vyhlášky (t.j. do roku 2010) sa zníži množstvo skládkovaných BRKO na 75 % z celkového množstva (hmotnosti) KO vzniknutých v r. 1995,
- do 12-tich rokov od nadobudnutia účinnosti tejto vyhlášky (t.j. do roku 2013) sa zníži množstvo skládkovaných BRKO na 50 % z celkového množstva (hmotnosti) KO vzniknutých v r. 1995,
- do 19-tich rokov od nadobudnutia účinnosti tejto vyhlášky (t.j. do roku 2020) sa zníži množstvo skládkovaných BRKO na 35 % z celkového množstva (hmotnosti) KO vzniknutých v r. 1995.

Významnými nástrojmi na dosiahnutie vyššie popísaných cieľov v rámci SR, ktoré poukazujú na jednoznačné smerovanie odpadového hospodárstva SR vo vzťahu k BRO, sú nasledujúce 2 ustanovenia zákona o odpadoch:

- podľa Čl. 1, § 18 ods. 3 písm. m) zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov dňom 1. 1. 2006 nadobúda účinnosť **zákaz zneškodňovať biologicky rozložiteľný odpad** zo záhrad a z parkov vrátane cintorínov a z ďalšej zelene na pozemkoch právnických osôb, fyzických osôb a občianskych združení, **ak sú súčasťou komunálnych odpadov**,
- podľa Čl. 1, § 39 ods. 15 zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, podľa ktorého je **obec povinná separovať biologicky rozložiteľný odpad** podľa stratégie nakladania s BRO schválenej vládou Slovenskej republiky (myslí sa tým kuchynský a reštauračný bioodpad).

8.2.1 Vybrané časti POH SR na obdobie 2006 – 2010 (13)

8.2.1.1 Záväzná časť POH SR

Údaje o nakladaní s biologicky rozložiteľnými odpadmi

Do roku 2010 dosiahnuť 50 %-ný podiel materiálového zhodnotenia komunálnych BRO.

Opatrenia:

- podporovať všetky formy materiálového zhodnocovania (domáce, komunitné, priemyselné),
- doriešiť technicko-organizačné zabezpečenie zberu BRO z domácností a siete hotelových reštauračných zariadení (20 01 08),
- vytvoriť podmienky zabraňujúce kontaminácii BRO škodlivinami a spracovať receptúry pre celoročné kompostovanie,
- postaviť priemyselné kompostárne pre Bratislavu, Košice a iné väčšie mestá s ohľadom na miestne podmienky (počet obyvateľov, prevaha výstavby...),
- komplexne riešiť uplatnenie kompostov na trhu a zvyšovať mieru ich zhodnotenia spracovaním na substráty,
- zvyšovať množstvo BRO (zo všetkých zdrojov) zhodnocovaného aerobným alebo anaerobným spôsobom (kompostovaním, resp. spracovaním na bioplyn).

Do roku 2010 znížiť množstvo BRKO zneškodňovaných na skládkach o 20 % oproti roku 2005.

Opatrenia:

- zaviesť systém evidencie a kontroly nakladania s BRO v KO mestách a obciach,
- vytvoriť podmienky na získavanie vstupnej suroviny pre celoročné kompostovanie,
- vytvoriť komplexnú infraštruktúru na materiálové zhodnocovanie BRO kompostovaním.

8.2.1.2 Smerná časť POH SR

Biologicky rozložiteľné odpady

Nedostatočnú úroveň materiálového zhodnocovania BRO je potrebné riešiť s využitím najnovších poznatkov o možnostiach aplikácie aerobných a anaeróbnych procesov vo vzťahu k odpadom zo všetkých relevantných priemyselných a komunálnych zdrojov.

V oblasti priemyselných zdrojov BRO je potrebná spolupráca s pôvodcami príslušných odpadov, najmä producentov odpadov zo skupiny 02, 03, a 04.

V komunálnej oblasti je potrebné technicko-organizačne doriešiť zber biologicky rozložiteľného kuchynského a reštauračného odpadu (20 01 08).

Pre materiálové zhodnocovanie BRO je potrebné sa orientovať na priemyselnú úroveň s výstavbou systémov s možnosťou riadenia celého procesu kompostovania alebo metanizácie:

- priemyselných kompostární (aerobný proces rozkladu) v otvorených alebo uzatvorených (reaktorových) systémoch,
- bioplynových staníc (anaeróbny rozklad v uzavretých reaktorových systémoch) s výrobou bioplynu.

Kapacita kompostárne sa plánuje s ohľadom na disponibilné druhy biologicky rozložiteľných odpadov. Výstavba kompostární patrí medzi priority 2. Environmentálna infraštruktúra, opatrenie č. 2.3 Zlepšenie a rozvoj infraštruktúry odpadového hospodárstva, preto je nutné zabezpečiť projekty pre:

- vybudovanie priemyselných kompostární pre veľké mestá (Bratislava, Košice) a podľa miestnych podmienok aj pre ďalšie mestá (obce),
- vybudovanie bioplynových staníc s využitím bioplynu aj pre účely odpadového hospodárstva.

Vzhľadom na chýbajúce skúsenosti s prevádzkou priemyselných kompostární je účelné navrhnuť kompostárne stavebnicového typu s možnosťou flexibilného rozšírenia kapacity. Vyššia miera zhodnotenia kvalitných kompostov sa dosiahne ich spracovaním až na rôzne pestovateľské substráty.

8.3 Čo vyplýva z legislatívy SR a EÚ a aký je súčasný stav v SR

Z vyššie uvedených legislatívnych predpisov jednoznačne vyplýva, že je nevyhnutné zamerať sa na odklonenie biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov (BRKO) od ich zneškodňovania formou skládkovania.

Ciele týkajúce sa znižovania množstva BRKO zneškodňovaných na skládkach odpadov sú stanovené v **Smernici Rady č. 1999/31/ES o skládkach odpadu**. Tieto ciele **sú záväzne pre všetky členské štáty EÚ** a Slovenská republika ich zapracovala do vyhlášky MŽP SR č. 283/2001 Z. z.. Čo tieto ciele znamenajú v číslach pre Slovenskú republiku ukazuje nasledujúca tabuľka č.9.

Množstvá BRKO uvedené v tabuľke č.9, ktoré musíme odkloniť od skládkovania nezohľadňujú medziročný nárast množstva komunálnych odpadov. V súčasnosti sa o tom vedie diskusia, či by sa tento nárast mal zohľadňovať do týchto množstiev alebo nie. Od roku 2005 sa nárast KO v SR pohyboval v rozmedzí 3 až 4 %. (1)

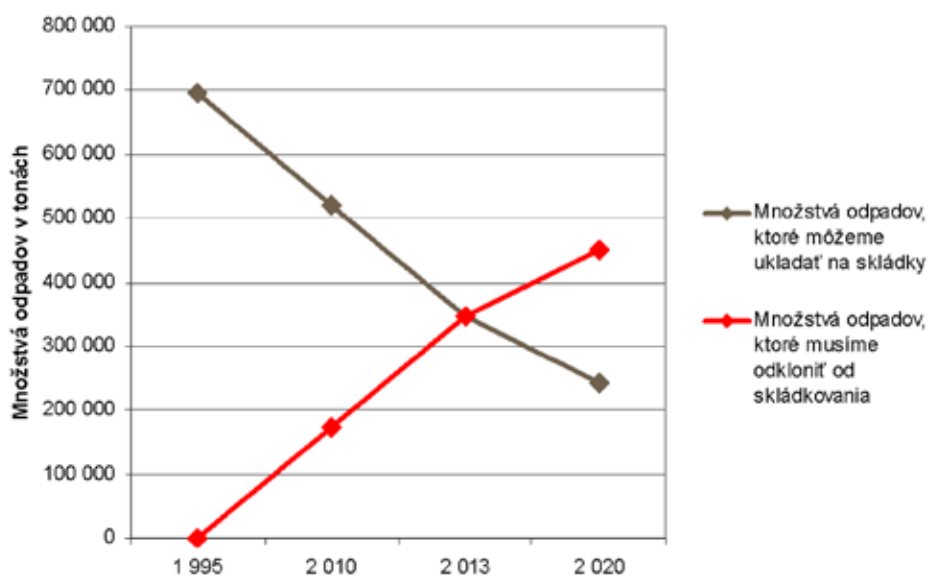

TABUĽKA Č. 9: MNOŽSTVÁ BIOLOGICKY ROZLOŽITELNÝCH KO PREPOČÍTANÉ PODĽA CIEĽOV STANOVENÝCH SMERNICOU O SKLÁDKACH ODPADOV PRE SR.

Rok	Ciele v percentách	Množstvá BRKO, ktoré môžeme ukladať na skládky odpadov v tonách	Množstvá BRKO, ktoré musíme odkloniť od skládkovania v tonách*
1995	100%	695 000	0
2010	75%	521 250	173 750
2013	50%	347 500	347 500
2020	35%	243 250	451 750

ZDROJ: MŽP SR (11)

GRAF Č. 12: MNOŽSTVÁ BIOLOGICKY ROZLOŽITELNÝCH KO PREPOČÍTANÉ PODĽA CIEĽOV STANOVENÝCH SMERNICOU O SKLÁDKACH ODPADOV PRE SR.

ZDROJ: MŽP SR (11)

Na dosiahnutie cieľov, ktoré sú popísané v tabuľke č.9, SR prijala viacero opatrení v zákone 223/2001 Z. z. o odpadoch. Tie sú podrobne popísané vyššie v časti legislatíva. Medzi najvýznamnejšie opatrenia sa zo začiatku javil zákaz zneškodňovania odpadu z verejnej a súkromnej zelene, ktorý vošiel do platnosti v roku 2006 a povinnosť zaviesť triedený zber biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov pre všetky obce od roku 2010. Tieto opatrenia kladne hodnotili aj najväčší experti na biologické odpady z EÚ.

Ako však prax v nasledujúcich rokoch ukázala, ani tieto opatrenia nedokázali významnejšie rozbehnúť iné spôsoby nakladania s BRKO, ako ich skládko-

vanie. Tieto opatrenia sa nestretli len s nepochopením, ale našťastoval sa aj cieľavedomý a dlhodobý odpor zo strany obcí, ktorý bol podporovaný ZMOS-om a slabou kontrolou dodržiavania zákona zo strany štátnych orgánov. To spôsobilo, že ani po 3 a ½ roku od začiatku platnosti do platnosti prvého z opatrení, nie je zákaz zneškodňovania „zeleného“ biodpadu zo strany väčšiny samospráv dodržiavaný (ďalšie 2 roky mali obce na prípravu pred vojedným opatrenia do platnosti).

Že sa obce nemuseli báť kontroly dokazuje aj prieskum OZ Tatry, ktoré zmonitorovalo v tomto smere činnosť obvodných úradov. Zistili, že **v rokoch 2006 až 2008 riešili obvodné úrady ŽP**

na celom území SR len 23 správnych deliktov (rok 2006 – 5, rok 2007 – 10, rok 2008 – 8) v oblasti nakladania s BRKO a udelili sankčné postihy v súhrnnej výške 1.220,21 EUR / 36.760 Sk (rok 2006 – 10 500 Sk, rok 2007 – 21 260 Sk, rok 2008 – 5 000 Sk). (10)

Ako sa ignorovanie tohto zákazu odzrkadlilo na množstvách zhodnotených odpadov je zrejmé z tabuľky č.11. Množstvo zhodnoteného zeleného bioodpadu bolo v roku 2007 94.654,55 ton, čo je len o cca 13.000 ton viac, ako v roku 2006. (1) Množstvo zhodnoteného zeleného bioodpadu je takto nízke aj napriek tomu, že v SR bolo v roku 2007 v prevádzke 62 zariadení na zhodnocovanie biologických odpadov s celkovou projektovanou kapacitou

cca 756.300 ton. Zariadenia na zhodnocovanie biologických odpadov popísané v tabuľke č. 10, boli len v malej miere využívané na zhodnocovanie biologických odpadov z komunálnej sféry. (9)

Z tabuľky č.11 vyplýva, že v roku 2007 sme dokázali odkloniť od skládkovania 94.660,01 ton BRKO. To je **zníženie skládkovania BRKO o 13,62%** oproti roku 1995. Do roku 2010 však musíme znížiť množstvo skládkovaného BRKO o 25%.

Druhé opatrenie – povinnosť zaviesť triedený zber bioodpadov, „dopadlo“ ešte horšie. Po päťročnom úsilí sa ZMOS-u podarilo odsunúť záujmy Environmentálnej politiky EU a SR a vylobovalo posunutie tejto povinnosti na dátum, ktorý ešte v súčasnej dobe nie je známy.

TABUĽKA Č. 10: SUMÁRNA TABUĽKA POČTU A KAPACITY ZARIADENÍ NA ZHODNOCOVANIE BRO V SR Z ROKU 2007 ROZDELENÁ PODĽA KRAJOV.

Kraj	BA	TT	NR	TN	ZA	BB	PO	KE	Celkom
Počet zariadení	9	5	10	5	9	12	6	6	62
Kapacita v tis. ton	266,0	38,0	66,5	106,8	86,9	55,3	106,6	30,2	756,3

ZDROJ: MŽP SR (9)

TABUĽKA Č. 11: MNOŽSTVÁ BRKO, KTORÉ BOLI ZHODNOTENÉ V ROKU 2007 JEDNOU Z METÓD R1 AŽ R13.

Druh odpadu	Názov odpadu	Množstvo odpadov zhodnotených metódami R1-R13	Množstvo odpadov zneškodnených metódou D10
200101	Papier a lepenka	25 473,62	5,46
200108	Biologicky rozložiteľný kuchynský a reštauračný odpad	1 098,94	0,00
200111	Textílie	262,32	0,00
200125	Jedlé oleje a tuky	13,33	0,00
200126	Oleje a tuky iné ako uvedené v 200125	15,50	0,00
200137	Drevo obsahujúce nebezpečné látky	0,00	0,00
200138	Drevo iné ako uvedené v 200137	1 099,16	0,00
200201	Biologický rozložiteľný odpad	66 691,68	0,00
200302	Odpad z trhovísk	0,00	0,00
	SPOLU:	94 654,55	5,46

ZDROJ: SAŽP (1)

8.4 Návrhy na riešenia

Medzi krajiny EÚ, ktoré už splnili všetky požadované ciele Smernice o skládkach odpadov (v znižovaní množstva BRKO ukladaného na skládky) patria Nemecko, ktoré skládkuje 1% komunálnych odpadov (KO), Holandsko 3%, Belgicko 4%, Švédsko 4%, Dánsko 5%, Rakúsko 13%. (5) Spôsoby, ako to dosiahli sa značne líšia, ale môžeme ich zhrnúť do nasledovných aktivít:

- **spaľovanie** (je metóda ekonomicky veľmi náročná a nezabezpečujúca spätný návrat živín a organickej hmoty do pôdy). Jej najväčšími zástancami sú Dánsko, ktoré spaľuje 53% KO, Luxembursko 47%, Holandsko 38%, Francúzsko 36%, Nemecko 35%. (5)
- **mechanicko-biologická úprava** (je metóda vhodná ako doplnok k systému odpadového hospodárstva s vysokou mierou separovaného zberu pri zdroji). Najväčšie spracovateľské kapacity majú v Taliansku, ktoré týmto spôsobom spracováva až 23% KO a kde je kapacita až 220 kg odpadu na jedného obyvateľa, Nemecko 60 kg/ob., Estónsko 25 kg/ob.. (8)

- **oddelený zber BRKO pri zdroji a jeho následné materiálové alebo energetické zhodnocovanie** (vysoko variabilná metóda s priaznivými environmentálnymi prínosmi). Najlepšie výsledky v tejto oblasti majú Rakúsko, ktoré kompostuje až 38% z celkového množstva KO, Taliansko 33%, Holandsko 28%, Luxembursko 28%. (5)
- **podpora domáceho a komunitného kompostovania** (metóda, ktorá má výrazne najpriaznivejšie environmentálne a ekonomicky prínosy). Cielená podpora domáceho kompostovania je vo veľkej miere presadzovaná v Rakúsku, vo Flámskej časti Belgicka. Komunitné kompostovanie sa rozvíja napr. v Anglicku.

S prihliadnutím na všeobecne uznávanú Hierarchiu nakladania s odpadmi (účel odpadového hospodárstva podľa zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov), na environmentálne a sociálne prínosy, ekonomickú náročnosť a udržateľnosť, ako aj prijateľnosť aktivít verejnosťou, sme vypracovali sériu osvedčených opatrení, u ktorých sme presvedčení, že by dokázali naplniť požadované ciele.

Navrhujeme nasledovné:

1. Urýchlene vypracovať a schváliť Stratéziu nakladania s BRO, ktorá bude orientovaná predovšetkým na:

- **podporu domáceho kompostovania** (záhradného kompostovania) v podobe:
  - informačných kampaní zameraných na zoznámenie verejnosti so spôsobmi a postupmi domáceho kompostovania,
  - finančnej podpory domáceho kompostovania (zľavy na poplatkoch, príspevku na kompostovací zásobník...),
- **podporu kompostovania a anaeróbnej digescie (AD) na mieste vzniku BRO** (všade tam, kde sú vhodné podmienky pre využitie vzniknutého kompostu a hnojiva) v podobe:
  - opatrení, ktoré budú podporovať vypracovanie schém kompostovania a AD na mieste (napr. parky a cintoríny) a zapájanie pôvodcov odpadu do manažmentu nakladania s vlastným BRO,
  - finančnej podpory kompostovania a AD na mieste (zľavy na poplatkoch, príspevky na kompostovaciu techniku),
  - poskytovaním grantov pomáhajúcich k rozbehu projektov,
- **podporu komunitného kompostovania** v podobe:
  - opatrení, ktoré budú podporovať vypracovanie komunitných kompostovacích schém, a týmto zapájať do danej problematiky verejnosť,
  - poskytovania grantov pre organizátorov komunitného kompostovania,
  - finančnej podpory (napr. príspevok na nákup drviča alebo prekopávača),
- **zavádzanie systémov oddeleného zberu BRO;**
- **podporu budovania zariadení na materiálové a energetické zhodnocovanie BRO**, mimo spaľovní odpadov a zariadení na spoluspaľovanie odpadov;
- **podporu budovania zariadení na mechanicko - biologickú úpravu odpadov;**
- **podporu odbytu kompostu a digestátu** na využitie v poľnohospodárstve alebo na zlepšenie stavu životného prostredia (napr. rekultivácie, údržba verejnej zelene);

2. Ustanoviť v čo najkratšej dobe povinnosť zaviesť separovaný zber BRKO v obciach za dodržania týchto podmienok:

a) Separovaný zber BRO sa v obci uzná ak splní tieto podmienky

- v IBV pre každý rodinný dom / skupinu rodinných domov:
  - zabezpečiť zberné nádoby alebo vrecia
  - maximálna donášková vzdialenosť do 30 m
- v KBV (bytové domy)
  - zabezpečiť zberné nádoby dostatočného objemu
  - nádoby na triedený zber by sa mali nachádzať všade tam, kde sú zberné nádoby na zmesový odpad
  - maximálna donášková vzdialenosť do 50 m
- vrecia a zberné nádoby musia byť výrazným a ľahko zrozumiteľným spôsobom označené - ideálne s popisom, čo sa do nich môže ukladať a čo nie
- prevádzkovateľ musí zabezpečiť pravidelný odvoz (min. 1x za 14 dní)

b) Od povinnosti separovaného zberu BRO podľa vyššie uvedených podmienok je možné opustiť (požiadať o výnimku príslušný Obvodný úrad ŽP)

- v *historických centrách miest*, kde by organizácia triedeného zberu mohla spôsobovať technické problémy pri zbere alebo pri dosahovaní kvality zbieraného bioodpadu;
- vo *vidieckych alebo takmer neosídlených oblastiach* (lazy, kopanice) s hustotou obyvateľstva nižšou ako 10 obyvateľov na kilometer štvorcový, kde by zavedenie separovaného zberu nebolo environmentálne opodstatnené. V týchto oblastiach sa musia uskutočniť špeciálne kampane o domácom, komunitnom kompostovaní, či kompostovaní na mieste vzniku odpadu;
- v *obciach* alebo v časti obcí, kde vyše 90% domácností svojpomocne kompostuje svoje vlastné biologické odpady. V týchto obciach musí byť zavedený podporný program na rozvoj domáceho a komunitného kompostovania;

c) Separovaný zber BRO sa bude týkať týchto druhov odpadu (ak nie je použitý na mieste vzniku)

- odpad z potravín zo súkromných domácností;
- odpad z potravín z reštaurácií, jedální, škôl a verejných budov;
- bioodpad z obchodných domov;
- bioodpad z obchodov, malých podnikov a servisných podnikov;
- bioodpad z komerčných, priemyselných a inštitucionálnych zdrojov;
- zelený bioodpad zo súkromných ako aj verejných parkov, záhrad a cintorínov.

3. **Vydať vyhlášku o nakladaní s biologickými odpadmi**, ktorá stanoví minimálne technické požiadavky na vybavenie a prevádzku zariadení na zhodnocovanie biologických odpadov, zoznam vhodných bioodpadov pre jednotlivé technológie a požiadavky na ich kvalitu, zriaďovanie a prevádzkovanie zariadení na zhodnocovanie BRO a pod.

Jej súčasťou by malo byť aj stanovenie výnimiek pre zariadenia na zhodnocovanie odpadov s kódovým označením činnosti podľa prílohy č.2 zákona o odpadoch R3 – recyklácia alebo spätné získavanie organických látok, ktoré sa nepoužívajú ako rozpúšťadlá (vrátane kompostovania a iných biologických transformačných procesov) s kapacitou menej ako 1.500 ton biologického odpadu a to nasledovne:

a. Pri spracovávaní zeleného bioodpadu

- pri ročnej kapacite menej ako **30 ton** biologického odpadu (cca 10 ton kompostu) – de minimis. Bude sa jednať naďalej o zhodnocovanie biologického odpadu bez zariadenia na zhodnocovanie odpadu.
- pri ročnej kapacite medzi **30 až 150 ton** biologického odpadu (malé zariadenie) musí byť zariadenie na zhodnocovanie odpadov zaregistrované. Pri surovinách a pri vyrobenom komposte nie sú potrebné žiadne analytické rozbor v prípadoch, že kompost nebude dávaný na predaj, ale bude využívaný pre vlastnú potrebu.
- Pri ročnej kapacite **150 až 500 t** biologického odpadu - musí byť zariadenie na zhodnocovanie odpadov zaregistrované. Pri surovinách (ak sú dostupné informácie z literatúry) nemusia byť uskutočňované žiadne analytické rozbor. Výstupný produkt musí byť 1x ročne kontrolovaný podľa rozsahu novej vyhlášky (alebo parametrov stanovených STN Priemyselné komposty). V prípade, že bude kompost dávaný do obehu podlieha certifikácií podľa Zákona o hnojivách.
- pri ročnej kapacite medzi **500 až 1500 t** biologického odpadu – musí byť zariadenie na zhodnocovanie odpadov zaregistrované a musí byť udelený súhlas na prevádzkovanie tohto zariadenia. Výstupný produkt musí byť 2x ročne kontrolovaný rozsahu novej vyhlášky (alebo parametrov stanovených STN Priemyselné komposty). V prípade, že bude kompost dávaný do obehu podlieha certifikácií podľa Zákona o hnojivách.
- pri ročnej produkcii kompostu nad 1.500 t biologického odpadu – všetko podľa platnej legislatívy

b. Pri spracovávaní BRO z domácností, firiem, inštitúcií a potravinárskeho priemyslu (hnoja a bioodpadu potravinárskeho charakteru bez živočíšnych produktov)

- pri ročnej kapacite menej ako **30 ton** biologického odpadu (cca 10 ton kompostu) – de minimis. Bude sa jednať naďalej o zhodnocovanie biologického odpadu bez zariadenia na zhodnocovanie odpadu.
- pri ročnej kapacite **30 až 150 t** biologického odpadu - musí byť zariadenie na zhodnocovanie odpadov zaregistrované. Pri surovinách (ak sú dostupné informácie z literatúry) nemusia byť robené žiadne analytické rozbor. Výstupný produkt musí byť 1x ročne kontrolovaný rozsahu novej vyhlášky (alebo parametrov stanovených STN Priemyselné komposty). V prípade, že bude kompost dávaný do obehu podlieha certifikácií podľa Zákona o hnojivách.
- pri ročnej kapacite medzi **150 až 500 t** biologického odpadu – musí byť zariadenie na zhodnocovanie odpadov zaregistrované a musí byť udelený súhlas na prevádzkovanie tohto zariadenia. Výstupný produkt musí byť 2x ročne kontrolovaný rozsahu novej vyhlášky (alebo parametrov stanovených STN Priemyselné komposty). V prípade, že bude kompost dávaný do obehu podlieha certifikácií podľa Zákona o hnojivách.
- pri ročnej produkcii kompostu **nad 500 t** biologického odpadu – všetko podľa platnej legislatívy.

c. Pri spracovaní BRO s obsahom živočíšnych produktov platí na zriaďovanie a prevádzkovanie zariadenia platná legislatíva v plnom rozsahu.

4. **Vydať všeobecne záväzný právny predpis**, ktorý stanoví kvalitatívne požiadavky na komposty rôznych tried a vymedzí ich spôsoby využitia.
5. S cieľom zabrániť zvyšovaniu množstva kanalizačných splaškov a kalov na ČOV, **zakázať odstraňovanie rozdrveného BRO do verejnej kanalizácie.**
6. **Vypracovať a schváliť Stratégiu predchádzania vzniku odpadov do decembra roku 2013** v súlade s požiadavkou Európskej únie v zmysle Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES o odpade.

9. ZDROJE

1. Správa o stave životného prostredia v SR v roku 2007, Slovenská agentúra životného prostredia, 2008
2. <http://www.eea.europa.eu/>, internetová stránka Európskej environmentálnej agentúry
3. Priemyselná politika SR, Ministerstvo hospodárstva SR, www.economy.gov.sk/ext_dok-surovinova_politika.../112293c
4. Hnutí Duha: Suroviny v popelnici, Spotřeba materiálů v české ekonomice a jej důsledky pro odpadové hospodářství, Brno, apríl 2006
5. Newsrelease, 31/2009 – 9 March 2009, Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>
6. Databáza Eurostatu, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database
7. EEA Briefing 01/2008, Európska environmentálna agentúra, <http://eea.europa.eu/enquiries>
8. Diverting waste from landfill, 2009 (Based on data for 2006), Európska environmentálna agentúra, <http://www.eea.europa.eu/publications/diverting-waste-from-landfill-effectiveness-of-waste-management-policies-in-the-european-union>
9. Zoznam zariadení na zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov v SR, MŽP SR, 2007, internetová stránka MŽP SR, <http://www.enviro.gov.sk/>
10. OZ Tatry: Analýza riešenia problematiky nelegálnych skládok odpadov Obvodnými úradmi životného prostredia v rokoch 2004 – 2008, 2009
11. Metodika na výpočet množstva na výpočet biologicky rozložiteľných odpadov ukladaných na skládky odpadov, MŽP SR, 2008
12. Správa o stave životného prostredia v SR v roku 2006, Slovenská agentúra životného prostredia, 2008
13. Program odpadového hospodárstva v SR pre roky 2006-2010, MŽP SR, internetová stránka MŽP SR, <http://www.enviro.gov.sk/>
14. Zákon č. 223/2001 Z. z. o odpadoch v znení neskorších predpisov, internetová stránka Ministerstva spravodlivosti SR, <http://www.jaspi.gov.sk/>
15. Nariadenie EK č. 1774/2002/ES, internetová stránka MŽP SR, <http://www.enviro.gov.sk/>
16. Smernica o skládkovaní odpadov č. 1999/31/ES, internetová stránka MŽP SR, <http://www.enviro.gov.sk/>
17. Vyhláška MŽP SR č. 284/2001 Z. z. (Katalóg odpadov), internetová stránka MŽP SR, <http://www.enviro.gov.sk/>
18. Priatelia Zeme – SPZ, Branislav Moňok: Kompostovanie - príručka o zbere a zhodnocovaní biologických odpadov, Košice, 2005
19. Hnutí Duha: Lepší recyklační služby, Jak zajistit 50% míru materiálového využití komunálního odpadu, Brno, 2005
20. Branislav Moňok: Štúdia uskutočniteľnosti pre kompostárení v meste Modra, 2008
21. Ladomerský J., Veverka M., KEITU vo Zvolene: Analýza voľne pohodených odpadov v prostredí Slovenskej republiky, 2005
22. Branislav Moňok: Predchádzanie vzniku čiernych skládok (článok), 2009
23. Branislav Moňok, Marek Kurinec: Podkladová štúdia pre Regionálnu kompostárení Považie, 2006
24. Branislav Moňok: Štúdia o nakladaní s biologickými odpadmi v meste Banská Štiavnica, 2008
25. Branislav Moňok: Štúdia o nakladaní s biologickými odpadmi v meste Trenčianske Teplice, 2008
26. Priatelia Zeme – SPZ: Prieskum o nakladaní s biologicky rozložiteľným odpadom v meste Tornaľa a v obciach Stránska, Figa, Kaloša, Gemerské Michalovce, Valice, Vyšné Valice, 2004
27. Priatelia Zeme – SPZ: Celoslovenský prieskum výskytu čiernych skládok, 2009
28. List od MŽP ČR pre Priatelia Zeme – SPZ na hlavičkovom papieri, máj 2009
29. List od Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit pre Priatelia Zeme – SPZ, NSR na hlavičkovom papieri, 2009
30. European Environment Agency: Europe's environment The fourth assessment, 2007, http://www.eea.europa.eu/publications/state_of_environment_report_2007/
31. ZELENÁ KNIHA O nakladaní s biologickým odpadom v Európskej únii, Brusel, 3.12.2008
32. Ernst&Young: Analýza investičných potrieb pre budovanie recyklačných a zberových kapacít v Slovenskej republike do roku 2012, 2009
33. Ing. Monika Medovičová: Porovnanie vybraných častí legislatívy týkajúcej sa odpadového hospodárstva Slovenskej republiky s Českou republikou a Nemeckom, 2009
34. Friends of the Earth Europe: Gone to waste. The valuable resources that European countries bury and burn, 2009
35. Informácia o opatreniach v oblasti recyklácie kľúčových materiálov ohrozujúcich životné prostredie a spôsobe ich realizácie., marec 2009, [http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/77D4A978439FCA6DC12575A7003DF890/\\$FILE/vlastnymat.doc](http://www.rokovania.sk/appl/material.nsf/0/77D4A978439FCA6DC12575A7003DF890/$FILE/vlastnymat.doc)
36. Hummel, J.: What does it Cost to Recycle Household Waste?, Warner Bulletin 76, 2001

10. PRIATELIA ZEME - SPZ

- ... sú občianska nezisková organizácia chrániaca životné prostredie
- ... od roku 1996 úspešne pracujú na zastavovaní ekologicky škodlivých činností a presadzujú konštruktívne riešenia v prospech života na Zemi
- ... sa dlhodobo a koncepčne zameriavajú hlavne na riešenie problematiky odpadov a toxického znečistenia
- ... sú členom asociácie Priatelia Zeme - Slovensko, ktorá je slovenským zástupcom najväčšej medzinárodnej siete environmentálnych organizácií Friends of the Earth International, so zastúpením v 71 krajinách sveta
- ... sú nezávislí na akejkoľvek vláde, strane, politických či skupinových záujmoch
- ... neprijímajú prostriedky od spoločností devastujúcich životné prostredie alebo štátu. Nezávislosť si môžu zachovať len vďaka podpore verejnosti, ktorej záleží na zdravom životnom prostredí a budúcnosti.

Pomôcť môžete aj Vy

Staňte sa členom Priateľov Zeme - SPZ, podporte aktivity Priateľov Zeme - SPZ finančne alebo venovaním 2 % z Vašich daní, zapojte sa aktívne do našej činnosti.

Kontaktujte nás prosím,

ak máte záujem o viac informácií:

Priatelia Zeme - SPZ

P. O. BOX H-39, 040 01 Košice

tel./fax: 055 / 677 1 677

mobil: 0903 77 23 23

e-mail: spz@priateliazeme.sk

www.priateliazeme.sk/spz

číslo účtu: 4350054728/3100

**Priatelia
Zeme
SPZ**

ODPADY NA RÁZCESTÍ

Ako zlepšiť nakladanie s odpadmi na Slovensku

Autori:

Branislav Moňok
Mgr. Lenka Beznáková
Ing. Monika Medovičová

Vydali:

Priatelia Zeme – SPZ
P.O.BOX H-39, 040 01 Košice
e-mail: spz@priateliazeme.sk
www.priateliazeme.sk

**Priatelia
Zeme
SPZ**

Dátum vydania: september 2009